

List Saveza lovačkih društava Tuzlanskog kantona

Lovac

Broj 59

Tuzla, septembar/rujan 2013.

Cijena 1,00 KM

ZNAČAJ
lovnog streljaštva

90 godina LD "Tuzla"

DIVOKOZA
atraktivna
i trofejno
vrijedna divljač

Lovac

List Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Izlazi tromjesečno

Izdavač:
Predsjedništvo Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Za izdavača:
Rasim Omerović,
predsjednik Predsjedništva SLD TK

Redakcija lista "Lovac":
Rasim Omerović (Kalesija),
Zvonko Gusković (Tuzla),
Šerif Bečić (Banovići),
Hasan Muratović (Zivinice),
Hazim Smajlović (Sapna),
Muris Mujedinović (Srebrenik),
Sead Mehulić (Gradačac),
Hajrudin Imširović (Teočak),
Hariz Salihović (Kladanj),
Džemal Jukan (Gračanica),
Mujo Softić (Lukavac),
Sulejman Hadžić (Doboj-Istok) i
Hazim Mujkić (Čelić).

Glavni i odgovorni urednik:
Rasim Omerović, dipl. ing. šumarstva

Urednik i lektor:
Prof. Mirzet Ibrišimović

Stručni saradnik:
Jasmin Bećirović, profesor

Fotoliti:
B Concept Sarajevo

Priprema i štampa:
"Mikroštampa" Tuzla

Za štampariju:
Šaban Cipurković

Adresa redakcije "Lovac"
Tuzla, Džindić mahala 13.
Tel./fax: 035/258-004
Web site: www.lovaacki.com
E-mail: info@lovaacki.com

Račun kod Tuzlanske banke d.d. Tuzla
132-100-03092192-27

Na osnovu mišljenja Ministarstva
za obrazovanje, nauku, kulturu, sport
i informisanje Vlade TK broj
10/1-452-25-2/98 od 28. 08. 1998. god.,
list "Lovac" oslobođen je dijela
poreza na promet

Komisija za lovno streljaštvo

Natjecanje u gađanju glinenih golubova

Iz godine u godinu lovno streljaštvo postaje sve popularnije na nivou Tuzlanskog kantona. Sa dosta interesovanja za ova sport pristupilo se i posljednjem natjecanju u gađanju glinenih golubova – trap disciplini, koje se, kao i prethodnih godina, održava u tri kola. Kantonalno natjecanje se i ovaj puta održalo samo u Tuzli jer je tuzlansko streljište Pašabunar jedino koje ima bunker s automatskim bacačem glinenih golubova, kao i ostale neophodne uvjete. Odaziv ekipa članica SLD TK je bio solidan, a natjecanje je tradicionalno održano u sportskom i lovačkom duhu, uz lijepo druženje i fer igri.

U tri kola natjecalo se gađanjem 150 letećih meta, polufinale i finale za prvoplasiranih šest pojedinaca.

Postignuti su sljedeći ekipni i pojedinačni rezultati:

Ekipno: 1. LD „Tuzla“ I Tuzla 333 pogodaka. 2. LD „Vjetrenik-Šibošnica“ Čelić 310 pogodaka. 3. LD „Tuzla“ II Tuzla 295 pogodaka.

Pojedinačno seniori: 1. Hakija Muratović LD „Vjetrenik-Šibošnica“ Čelić. 2. Sevret Šehović LD „Jelen“ Gradačac. 3. Enes Ademović LD „Tuzla“ 4. Armin Jašarević LD „Srndač“ Gračanica 5. Nedžad Gačević LD „Vjetrenik-Šibošnica“ Čelić 6. Faruk Osmić LD „Jelen“ Gradačac.

Pojedinačno juniori: 1. Toni Kovačević 126 pogodaka. 2. Ajdin Šljivić 107 pogodaka. 3. Igor Kovačević 102 pogodaka. 4. Antonio Kaldrmdžić 96 pogodaka.

Po dodjeli pehara, medalja i diploma najboljim ekipama i pojedincima, nastavljeno je lovačko druženje uz svečani ručak na streljištu Pašabunar.

Nikola Kovačević

Odluke o priznanjima i odlikovanjima

U skladu s Pravilnikom o priznanjima i odlikovanjima za rad na unapređenju lovstva u Tuzlanskom kantonu, u svrhu zasluga i u cilju stimuliranja razvoja i afirmacije lovstva i drugih aktivnosti koje su od općeg interesa za lovstvo, na prijedlog članica Saveza i Komisije za priznanja i odlikovanja, Predsjedništvo SLD TK, na svojoj 81. sjednici, donijelo je odluke da se u okviru lovačkih društava dodijele lovačka priznanja i odlikovanja:

LD „FAZANKA“ DOBOJ ISTOK

Lovačka bronzana značka:

Mustafić Rukib, Hasančević Zikret, Vehabović Šerif, Okanović Fikret, Hrnjičić Amir, Omerčić Vahid, Smajić Nermin, Avdić Armin, hamzić Feriz, Hodžić Alija, Junuzović Semir, Hadžić Munib i Smajić Refik.

Lovačka srebrna značka:

Hrnjičić Osman, Omerčić Mustafa, Delić Džafer, Osmić Ismet, Mujić Enver, Hrnjičić Sulejman, Omerčić Osman, Avdić Sejudin, Okanović Osman, Omerčić Jasmin, Škrebo Ibrahim, Avdić Nijaz, Mujić Mehmed, Husaković Osman, Hadžić Dževad i Dautović Mustafa.

Lovačka zlatna značka:

Karavdić Muhamed, Šiljić Hazim, Šuvalić Izet, Đulbić Omer, Hasić Redžo i Osmić Nusret-posthumno.

Lovačka plaketa:

Okanović Nisvet

Diploma počasnog člana:

Hadžić Sulejman, Sinanović Sejfudin, Kadrić Armin i Avdić Rifet.

LD „TUZLA“ TUZLA

Lovačka bronzana značka:

Ademović Enes, Bećirović Izet, Malkočević Himzo, Husagić Fahrudin, Malkočević Hamdo, Kovačević Zoran, Vida-

ković Marjan, Matanović Goran, Kasumović Ševal, Petrovac Galib, Miklavčić Ivan, Đurić Ivica, Paočić Bajro, Divković Zoran, Djedović Fikret, Nišandžić Ilija, Huremović Mušan, Saletović Mursel, Jusić Nevres, Pavlović Zoran, Čehajić Rifat, Dervišević Hamza, Barčić Sevret Nuta i Nukić Muhamed.

Lovačka srebrna značka:

Šljivić Mirza, Šljivić Esad, Vareškić Siniša, Mujagić Fazlaga, Fejzić Enes, Hribar Miroslav, Kovačević Nikola, Hasanović Mirsad, Mustaćević Kemal, Pavlović Željko, Hidanović Ramiz, Kasumović Munib, Selimović Sabahudin, Imšić Nurija, Hasičević Mirza, Perić Božo, Salihović Mirsad, Čehajić Ferid, Dervišagić Sulejman, Hukić Mefudin, Jahić Halid i Čorbić Seid.

Lovačka zlatna značka:

Šljivić Ekrem, Vukojević Bato, Jusufović Mirsad, Markanović Šimo, Hasić Muharem, Mehanović Džafer i Terzić Salih.

Lovačka plaketa:

Gusković Zvonko, Alić Mensur i Šljivić Mehmedalija.

Diploma počasnog člana:

Sadiković Kemal, Matanović Anto, Gajić Milorad, Zahirović Salih, Arapović Jusuf, Omerašević Mevzudin, Vuković Rizah, Lamešić Mirko, Jurić Pejo, Kovačević Edhem, Hasić Mehmedalija, Ivić Vinko, Brković Jakub, Hajdarević Nusret, Vareškić Marko, Divković Božo, Mustaćević Jusuf, Kovačević Kasim, Morankić Mustafa, Delibegović Nedžad, Kišić Sead i Josipović Stjepan.

LD „TEOČAK“ TEOČAK

Diploma počasnog člana:

Mehić Dževad.

Jasmin Bećirović
sekretar SLD TK

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla

Stop krivolovu

Predsjedništvo LD „Tuzla“, na čelu sa predsjednikom Zvonkom Guskovićem, organizovalo je radni sastanak sa čelnicima MUP-a TK i Policijske uprave Tuzla s ciljem da se krivolov na području LD „Tuzla“ koji je u posljednje vrijeme u porastu, svede na minimum. Nakon aktivne rasprave prisutnih došlo se do konstruktivnih zaključaka čija će realizacija u narednom periodu omogućiti kvalitetniju i efikasniju obostranu kontrolu svih lica koja se kreću u lovištu, a dovode se u vezu s krivolovom.

U skladu s Planom gazdovanja LD „Tuzla“ ove godine u lovište je uneseno više različitih jedinki divljači. Najviše fazana i to 600, zatim 34 zeca. Ranije je u lovište uneseno pet komada crne divljači, koje u posljednje vrijeme na ovim prostorima sve manje. Treba naglasiti da LD „Tuzla“ svake godine, a u skladu s Planom gazdovanja, unosi divljač u lovište, ali, s obzirom da je jubilara 90 godina postojanja i rada Društva, uneseno je više divljači nego obično, uz napomenu da je zec unesen po prvi put.

Leon Milošić
član Predsjedništva LD „Tuzla“

OBAVJEŠTENJE

MUP TK obavještava građane, shodno Zakonu o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije TK-a od 2008. godine, te Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije TK-a od 2011. godine, da je u članu 1. propisna odredba da su sva lica koja posjeduju oružne listove izdate od nadležnog organa u BiH, dužna iste zamijeniti u skladu s navedenim Zakonom, a najkasnije do 31. decembra 2013. godine. S tim u vezi, molimo građane koji nisu zamijenili oružne listove da to urade do navedenog roka, s obzirom da poslije isteka navedenog roka gube pravo na posjedovanje naoružanja.

MUP TK, 15. avgust 2013.

Devedeset godina Lovačkog društva „Tuzla“

U svojoj bogatoj tradiciji LD „Tuzla“ u lovnjoj 2013. godini slavi izuzetan jubilej-90. godina postojanja i uspješnog organizovanja i bavljenja lovom. Tokom cijele godine, u skladu s Programom, sprovedene su aktivnosti čiji je cilj prezentovanje široj javnosti odlične radno-lovne uspjehe Društva. Od tih aktivnosti treba izdvojiti prvu kotličijadu i prvu reviju lovačkih pasa, održane početkom juna na lokalitetu lovačkog doma na Staroj Majevidi. Sve prisutne je pozdravio Gusković Zvonko, predsjednik LD „Tuzla“, koji je svima zaželio da postignu željene rezultate, jer je manifestacija pored druženja povodom jubileja imala i takmičarski karakter.

Spravljanje jela u kotliču (na nivou sekcija) je započelo tako što je svaka sekcija imala po tri lovca takmičara koji su imali zadatak da od 1 kg srnetine i 1 kg junetine naprave što ukusnije jelo uz dodavanje začina po želji. Žiri je imao veoma težak zadatak u odabiru tri najbolje ekipe, ali je za nijansu pobijedila Sekcija „Solana“. Drugo mjesto je pripalo Sekciji „Kula-Ši Selo“, a

treće Sekciji „Kreka“. Društvo je za pobjednike obezbijedilo i prigodne nagrade.

Radi popularizacije lovne kinologije, održana je i revija lovačkih pasa (ex YU goniča). U prelijepom prirodnom ambijentu, revija je protekla u izuzetno dobrom druženju, na zadovoljstvo kako samih izlagača tako i mnogobrojne publike. Na reviji su učestvovali samo psi s punim rodovnikom, koji su već bili ocijenjeni i oni kojima je ovo prva ocjena. Ukupno je privedeno i ocijenjeno 34 psa. Sam koncept ove revije se odvijao tako što se bira najbolji pas sekcije, a kasnije je od tih pobjednika biran najbolji pas revije, tj. 1., 2. i 3. mjesto bez obzira na rasu.

Za pobjednike sekcija Društvo je obezbjeđilo medalje, a za prva tri mjesta pehare.

Pobjednici po sekcijama:
LS „Husino-Kiseljak“ vlasnik Marić Anto, posavski gonič Cana

LS „Solana“, vlasnik Sadiković Kemal, srpski trobojni gonič Cule

LS „Pasci Par Selo“, vlasnik Josipović Stjepan, posavski gonič Aron

LS „Simin Han“ vlasnik, Hasanović Jasmin, bosanski oštr. gonič-barak Mrgud-Beri
LS „Šicki Brod“, vlasnik Čehajić Asmir, istarski oštr. gonič Lasa

LS „Kula-Ši Selo“, vlasnik Avdić Asmir, istarski kratk. gonič Mila

LS „Dokanj“, vlasnik Milošić Matija, srpski gonič Art

LS „Solina“, vlasnik Josipović Marinko, srpski trobojni gonič Lokica

LS „Kreka“, vlasnik Stijepić Franjo, bosanski oštr. gonič-barak Biza

LS „Lipnica“, vlasnik Ivaković Igor, istarski oštr. gonič Bona, odgajivačnica „Lusijana lipnička“

LS „Gornja Tuzla“, vlasnik Dedić Suad, crnogorski plan. gonič Ciga

Od pobjednika u sekcijama, izabrani su najbolji psi revije:

1. LS „Simin Han“, vlasnika Hasanović Jasmin, bosanski oštr. gonič-barak Mrgud-Beri

2. LS „Kreka“, vlasnika Stijepić Franjo, bosanski oštr. gonič-barak Biza

3. LS „Solina“, vlasnika Josipović Marinka, srpski trobojni gonič Lokica

Za najmlađeg vodiča lovnih pasa je izabran Ivaković Igor iz LS „Lipnica-Podmladak“, sa psom Bona, odgajivačnica „Lusijana lipnička“.

Reviju su profesionalno i stručno sudile kinološke sudije: Marić Dragan i Delić Eldar,

dok je za cjelokupnu organizaciju bio zadužen Lamešić Mirko, predsjednik Kinološkog kluba „Gonič“ i predsjednik Savjeta za lovnu kinologiju SLD TK.

Kako ova jubilarna prigoda ne bi bila samo takmičarskog nego i radnog karaktera, Predsjedništvo LD „Tuzla“, na čelu sa predsjednikom Gusković Zvonkom, zamjenikom Terzić

Salihom i upravnikom lovišta Kovačević Nikolom, upriličilo je radni sastanak sa susjednim lovačkim društvima „Vjetrenik-Šibošnica“, „Majevidica“ Srebrenik i „Majevidica“ Lopare, na temu *Unapređenje lova na Majevidi*.

Sve ukupno, obilježavanje 90. godina LD „Tuzla“ je bilo veličanstveno. Bilo je lijepo vidjeti veliki broj lovaca i gostiju kako uživaju u druženju. Zaslužni lovci Društva, uz degustaciju pripremljenih jela, strpljivo i s uživanjem su razgovarali s mladim lovačkim naraštajem. U sklopu besprijekorne organizacije proslave jubileja, Organizacioni odbor se pobrinuo da manifestaciji ne nedostaje i zabavni dio. Pokrovitelji su bili D.o.o. „Pivara“ Tuzla i Mesna industrija „Memprom“ d.o.o. Gornja Tuzla. Lovci su još jednom dokazali da su majstori druženja.

Leon Milošić
Mirko Lamešić

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Grupa meraklija i iskusnih lovaca iz više sekcija

Uglavnom počasni članovi i stariji lovci iz više sekcija LD „Tuzla“, formirali su Lovačku grupu na visoku divljač-srndača i meraklijsko druženje. Grupu čine Budimir, Meša, Mehmedalija, Ibro, Tomislav, Ramiz, Sulejman, Drago, Mijo, Ekrem, Hasan, Marko. Okupljaju se više puta u toku lovnje sezone i to u vikendicama članova Grupe. Na ovoj fotografiji su ispred Miloradove vikendice u Crnom Blatu.

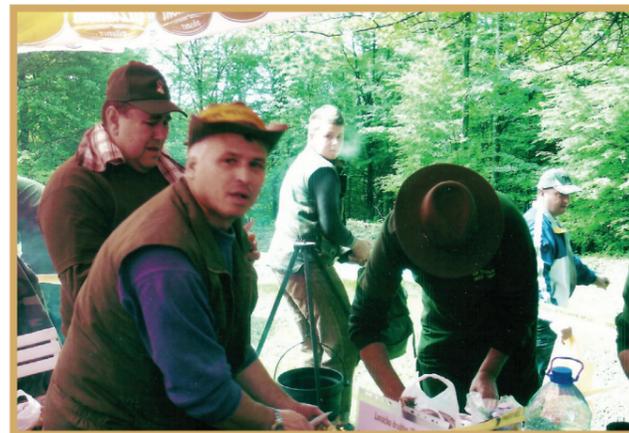
Milorad Gajić

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Lovočubar ulovio „krnju“

Da je lovočubar Amir Sinanović profesionalno obavio svoj posao svjedoči ova fotografija srndača s jednim rogom. Amir je „krnju“ odstrijelio na početku sezone lova na visoku divljač, a ovaj redovan lov je bio motiviran i njegovim zapažanjima u okviru svakodnevnih zadataka zaštite divljači u lovištima LD „Tuzla“. S obzirom da je „krnju“ pratio već duže vrijeme, sačekao je lovnu sezonu i pogodan trenutak, tako da je ovaj odstrjel svojevrstan spoj sanitarnog i redovnog lova.

Husnija Kišić

Lovačko društvo „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna

Odstrjeljena četiri srndaća visoke trofejne vrijednosti

Da je prostor kojim gazduje LD „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna bogato divljači, moglo bi se reći pravi rezervat srneće divljači, svjedoči i to da su u ovosezonskom prvom lovnom danu odstrjeljena četiri srndaća visoke trofejne vrijednosti. U ostalim izlaznim danima odstrjeljeno je i nekoliko srndaća srednje trofejne vrijednosti, koji u relizaciji mjera selekcije ove divljači ulovljena su i četiri srndaća s deformisanim rogovima. Na otvorenju lovne sezone na srndaća Društvo je ugostilo i lovce iz Gornjeg Vakufa, a gost lovac Esmir Čelić (na prvoj fotografiji) je bio mirne i vješte ruke pa je odstrjelio i srndaća. Lovci LD „HM Čektalo“ pozvani su u goste u Gornji Vakuf. Na drugoj fotografiji su lovci LG „Goduš“, a na trećoj je Grupa „Kobilici-Kraljevići“.

Said Smajlović

Lovačko društvo „Majevica“ Srebrenik

Osmičev prvi srndać

Prvog dana otvorenja ovosezonskog lova na srndaća, mladi lovac Admir Osmić, član LS „Duboki potok“-LD „Majevica“ Srebrenik, odstrjelio je svog prvog srndaća tokom svog trogodišnjeg lovovanja. Na fotografiji su (s desna na lijevo) Admir Osmić, Đulaga Smajlović Kumašin (počasni član) i Nermin Delić.

Nermin Delić

Lovačko društvo „Jelen“ Gradačac

Otvoreno prihvatilište fazana

Na području lovišta LD „Jelen“ Gradačac, u Guštama-Srnice (na vlastitom zemljištu), otvoreno je novoizgrađeno prihvatilište fazanskih pilića i uzgoj fazanske divljači (na prvoj fotografiji). Veličina ovog lovno-uzgojnog objekta je 1,5 dunuma. Ograđeno je visokom pletenom žicom, pokriveno mrežom, a unutrašnjost je stručno opremljena. U njegovoj blizini se nalazi renovirana lovačka

kuća, koš za kukuruz, drvena magaza, šupa od čvrstog materijala za čuvanje hrane namijenjene za ishranu fazana. Tu je i česma sa stalnim dotokom vode i nasteršnica s poljskim stolovima. Ako se tome doda je tik uz šumu gdje protiče potok, onda se može reći da je ovo prihvatilište jedno od najfunkcionalnijih u lovištima Tuzlanskog kantona.

Početkom jula, Društvo je kupilo 1.000 komada fazanskih pilića u starosti od osam nedelja. Uneseni su u prihvatilište, a ishrana i cjelovit uzgoj su povjereni lovcu Ibreljić Fadilu i njegovim sinovima. Uzgoj će trajati oko dva mjeseca. U izgradnji ovog lovno-uzgojnog objekta su učestvovali članovi LD „Jelen“ (na drugoj fotografiji) dok Odbor za organizaciju, izgradnju i izvođenje radova čine: Senad Mehulić, Nuriya Muratović, Ekrem Ibreljić, Salih Lipovac i Mirsad Čibrani (na trećoj fotografiji).

Sredstva za izgradnju ovog izuzetno funkcionalnog prihvatilišta fazanskih pilića i uzgoj fazanske divljači, doniralo je Ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo TK. Dopunske radove je finansiralo LD „Jelen“ Gradačac.

Fabrudin Gromić

Lovačko društvo „Toplica“ Živinice

Hiljadu fazana pušteno u lovišta

Da LD „Toplica“ Živinice uspješno obavlja funkciju očuvanja divljači i bogaćenju prirode raznim divljim životinjama, dokazuje avgustovska akcija puštanja oko hiljadu fazana u lovišta Društva. Iz vlastite fazanerie kraj Oskove lovačkim sekcijama je podijeljeno oko hiljadu fazana, koji su pušteni u lovna područja. Fazaneriya još ima oko 700 fazana, a jedan dio je u funkciji matičnog jata, kaže jedan od najstarijih lovaca Mehmedalija Đulović, sa lovački stažom od 46 godina, kojem je povjerenje čuvanje i zaštita fazana, ali i drugih divljih i domaćih životinja.

„U posljednje vrijeme ovdje se mnogo uradilo, tako da osim fazanerie sada imamo i mali zoološki vrt, s dvadesetak raznih životinja, gdje uzgajamo jelene lopatare, srndaće i druge životinje“, kaže lovac Đulović.

Planom gazdovanja LD „Toplica“ predviđeno je da se ovo područje obogati novim vrstama divljači.

Aljo Delić
sekretar LD „Toplica“ Živinice

Neke aktivnosti LD „Spreča“ Kalesija

Tojšičani izgradili visoku čeku

Vrijedni lovci LS „Tojšiči“, koju predvodi grupovođa Đulaga Smajić, vrsni pčelar i lovac, nimalo ne posustaju za drugim grupama i lovcima kada je u pitanju izgradnja visokih ček. Zahvaljujući Fehimu Smajiću koji je obezbijedio i finansirao najveći dio materijala, Tojšičani su izgradili visoku čeku s koje se pruža vidik nadaleko i naširoko. Ovo nije ni prva ni posljednja visoka čeka ovakvog kvaliteta, kažu i Fehim i Đulaga, već jedna u

nizu koju grade po lovištu Društva. Jedino što im je, kako rekoše, najviše žao što je član Grupe Mirzet Hodžić, mladi lovac, zauvijek napustio lovačke redove, koji je nesretno stradao na Kosovu, a volio je prirodu i učestvovao u gradnji visoke čeke, pa nek makar ovo remek djelo podsjeća na rahmetli Mirzeta.

Pušteno 700 fazana u lovište

Lovačko društvo „Spreča“ Kalesija u proljeće je izvršilo kupovinu 700 komada fazanskih pilića, koje je smjestilo u vlastito prihvatilište izgrađeno u Donjim Raincima. Fazani su kupljeni sa sedam sedmica starosti, nakon čega je uslijedio njihov uzgoj u prihvatilištu. Organizovano je čuvanje pilića oko šest sedmica, a nakon što su dostigli potrebnu težinu i kva-

litet organizovano je njihovo puštanje u prirodu. Raspodjela je izvršena po svim sekcijama Društva. Puštanje fazana je izvršeno na više lokacija, ali naravno vodeći računa o staništu za ovu vrstu divljači. Prethodno je izvršeno čišćenje terena od štetočina, a nakon puštanja je organizovano i njihovo čuvanje na nekoliko dana. Radi se o veoma kvalitetnim fazanima koji će nakon adaptacije u prirodi obogatiti lovište u narednom periodu kroz prirodnu reprodukciju.

Uspješan lov na srndaća

Lovci LS „Vukovije“, 18. avgusta ove godine, izašli su u lov na srndaća u lovište zvano Munjače na obroncima Majevice.

Nakon što je dogovoren način i količina odstrjela, lovci su se rasporedili po čekama. Za veoma kratko vrijeme odstrijeljena su dva srndaća, a sretni i vješti strijelci su bili Husnija Rabotić iz Vukovija i Hajrudin Selmanović, među lovcima poznat kao Hajro Hakijin. Odmah su se svi skupili na zbornu mjesto, a

radosti nije bilo kraja zbog uspješnog lova i predstojećeg druženja. Oba grla su veoma kvalitetni čiji trofeji će krasiti zidove ovih vrsnih strijelaca. Sa lovcima iz Vukovija taj dan su lovili i Jajički lovci koji su odlični poznavaoi terena u Munjačama, koji obiluje svim vrstama divljači, a dokaz tome je i odstrjel ova dva trofejna srndaća.

Rule, uzoran čovjek i lovac

Davne 1977. godine, nošen voljom i ljubavlju prema prirodi, dvadesetjednogodišnji Ruvejd Mujkanović, postao je član LD „Spreča“ Kalesija. Popularni Rule, koji potiče iz lovačke porodice, zajedno sa svojim ocem Ibrahimom, poznatijim kao Čiča, kao i ostalim kolegama lovcima, dao je nemjerljiv doprinos unapređenju lovstva. Vodio je Grupu, da bi za kratko vrijeme bio biran za predsjednika LS „Tojšiči“. Kao vrstan uzgajivač lovnih pasa uključio se i u kinologiju gdje je imenovan za kinološkog referenta Društva. Dao je sve od sebe pa je, pored stručnog vođenja Sekcije, odradio veliki broj ocjenskih smotri lovnih pasa, zajedno sa Ahmedom Bešlagićem i Avdom Hebibom. Naš Rule je bio i glavni lovodja Društva, kad ga je zadesila nesreća u kojoj je izgubio vid. Nije se više mogao aktivno baviti lovom, ali se nije predavao pa često svojim stručnim mišljenjima i savjetima pridonosi razvoju i afirmaciji lovstva. Danas Rule nije više aktivan kao nekada, ali uz sina Nihada i svoje prijatelje ponekad izađe u lov, prvenstveno da se druži sa kolegama lovcima i da čuje njemu najdražu pjesmu „štekanje lovačkih kerova“. Za svoj doprinos lovu dobitnik je zahvalnice i diplome LD „Spreča“, plakete, bronzane značke i diplome počasnog člana Saveza LD TK. Na pitanje o teškoćama njegovog današnjeg života, Rule nam odgovara da je kroz lov stekao bogatstvo-veliki broj prijatelja koji mu i danas daju značajnu podršku, a posebno mu je drago što ga njegovi lovci nisu zaboravili.

Abmet Beširović
Mirza Hadžić

Reportaža s Alpa

Uspješan trud Austrijanaca u naseljavanju ugrženih vrsta divljači podsjeća na akcije lovaca iz Živinica i Kladnja da u svoja lovišta ponovo nastane jelene, muflone i divokoze

Kao dugogodišnji planinar, ljubitelj prirode i lovac (LD „Toplica“ Živinice), nedavno sam posjetio nacionalni park Hohe Tauern u Austriji, u pokrajini Salzburg (nominiran za upis na UNESCO-v popis mjesta svjetske baštine). Uživao sam u očaravajućoj i nezaboravnoj ljepoti Alpa i spojio užitek planinarenja, posmatranja i fotografisanja divljači. U razgovoru sa čuvarima parka i lovcima saznao sam mnoge zanimljivosti u vezi brige i načina čuvanja okoliša, s akcentom na zaštitu autohtone flore i faune.

Hohe Tauern čine planine u središnjim i istočnim Alpama koji je ujedno i prirodna granica između Austrije i Italije. Najviši vrh Tauerna je Grossglockner, visok 3798 metara. Nacionalni park je osnovan 1971. godine, a danas se proteže kroz pokrajine Tirol, Koruška i Salzburg. Površinom od 1.834 km² to je najveći nacionalni park u Austriji, kao i najveći prirodni rezervat u Alpama. Znamenitosti parka su dva ledenjaka (pokrivaju oko 135 km² parka), mnogobrojni vodopadi, ledene doline i pećine. Ovaj jedinstveni, očaravajući i moćni prostor sadrži mnogobrojne planinske staze kojima možete krenuti sami ili u društvu licenciranih vodiča. Pješaćenje iz doline prema vrhovima pod vječnim ledom odgovara, u geološkom smislu, boravku na Antarktiku, u što sam se lično uvjerio jer, mada je bila sredina jula, ambijent je bio pot-

puno zimski. Noćenje kod planinskog jezera, izleti za fotografe prekrasnih panorama čiste i slobodne prirode ili posmatranje jelena, divljih svinja i drugih životinja, predstavljaju samo mali dio ukupnog zadovoljstva. Na svakom koraku u parku se nalaze hranilišta i osmatračnice s kojih se pružaju impresivni vidici. Flora i fauna su raznolike, a treba istaći da je park stanište alpskog kozoroga, divokoze, bjeloglavog supa, surog orla, medvjeda, vuka, lisice, zeca, kune, vidre, sove i kralja šume, njegovog veličanstvo tetrijeba gluhana, kojim se domaće stanovništvo s pravom ponosi. Ta najveća šumska koka je zaštitni znak mnogih austrijskih brendova i klubova. Fotografiju tetrijeba ili njegovu u drvetu izrezbarenu figuru, može se vidjeti u mnogim restoranima, hotelima i odmaralištima. Nekada ga je bilo dosta i kod nas na svim većim planinama. Zbog siječe šuma i sve dubljeg ulaska čovjeka u životni prostor ove kraljevske ptice, tetrijeb je skoro nestao s naših planina. I danas mu se brojnost sve više smanjuje, o čemu svjedoče mnoga istraživanja i izvještaji s terena. O tome sam pisao u Lovачkom listu davne 1986. godine, kada sam kao dijete koračao uz svog oca Rasima Hajrulahovića, uz kojeg

i danas provodim najljepše trenutke u planinarenju i lovu. Treba naglasiti da su nekada izumrle vrste, kao što je alpski svizac (mrmot) ponovo i uspješno naseljene. On je upravo i zaštitni znak parka Hohe Tauern. Iskristio sam priliku da slikam jednog od njih u prirodnom okruženju (na visini od 2800 m/nv), dok je skakutao prema meni uz gole čeone morene, nanose koje su nagurali glečeri. Za mene je bila čast fotografisati životinju koja je bila izumrla pa su je, na svu sreću, ponovo naselili u krajeve Alpa. Taj doživljaj me ohrabrio u pogledu velikih napora lovaca iz Živinica i Kladnja da u svoja lovišta ponovo nastane jelene, muflone i divokoze. Želim im da istraju u tome jer planine Konjuh, Javor i Javornik to omogućavaju zaslužuju. Dugujemo to generacijama koje dolaze.

Amir Hajrulahović
LD „Toplica“ Živinice

Lovno streljaštvo

Historija, discipline, značaj i svrha sporta gađanja letećih meta

Lovno streljaštvo je danas u svijetu zastupljeno kao i svi drugi sportovi. Gađanje letećih meta (glinenih golubova) organizirano se provodi od početka prošlog stoljeća. Pronalaskom modernih letećih meta razvile su se i streljačke discipline Trap, Parni trap i Skeet, koje su olimpijski sportovi. U oblasti lovstva gađanje vještačkih golubova je posebno značajan i popularan sport sa stanovišta edukacije lovaca - rukovanja lovačkim oružjem, postizanja i održavanja što bolje preciznosti u gađanju, tako da lovno streljaštvo predstavlja najbolji vid treninga za lov, odnosno vježbanja za veću efikasnost u lovu, a upravo rezultati gađanja na lovno-streljačkim natjecanjima pokazuju koliko su lovci obučeni u rukovanju oružjem.

Historija

Prvo zabilježeno natjecanje u gađanju živih golubova datira iz 1790. kad su u upotrebi bile samo sačmarice s jednom cijevi. U Engleskoj su ova natjecanja uz proizvodnju sačmarica s dvije cijevi, tijekom 1850., bila posebno popularna. Najveći doprinos razvoju ovog sporta je dao C. Lefaucheu, puškar iz Pariza (1802.-1852.), a zatim, 1868., C. W. Lancaster, puškar iz Londona. Oba su radila na usavršavanju lovačkih pušaka sačmarica u vlastitim tvornicama oružja. Predlagali su mjere u razvoju ovog sporta u kojemu su dokazivali dobru i sigurnu upotrebljivost svojih sačmarica. Popularnost ovog sporta se ubrzo proširila u Italiji, Belgiji, Francuskoj i drugim zapadnoevropskim zemljama, tako da su se svake godine, po nekoliko puta, organizirala natjecanja u gađanju živih golubova.

Prva i poznata natjecanja su se organizirala u Monte Carlu gdje su se takmičili najbolji strijelci svih zemalja svijeta. Svake treće godine se organiziralo svjetsko prvenstvo u gađanju živih golubova. Bila je dozvoljena je upotreba lovačkih sačmarica svih kalibara, ali je municija morala biti punjena isključivo olovnom sačmom oznake 12. Pogodak je bio priznat ako je golub pogođen i pao u prostor (polukrug ograđen žicom). Ako je pao izvan žice računalo se je kao promašaj. Tek kasnije, u SAD, po prvi put se natjecanje odvijalo u gađanju vještačkih meta – staklenih kugli, a još kasnije glinenih golubova. Staklene lopte su bacane u zrak a profesionalni strijelci su reklamirali lovačke puške poznatih tvornica Winchester i Spencer. Najbolji rezultat u gađanju ovih meta je postigao Amerikanac A. H. Bogardus, 1879., koji je od 5.500 pogodio 5.144 lopti bačenih u zrak. Gađanje staklenih lopti je od 1866. do 1880. bio veoma popularan sport.

Konstruiranjem novih meta, tj. glinenih golubova koje smo mi naslijedili, Amerikanac G. Ligowsky je 1880. izbacio iz upotrebe staklene lopte. Ustvari, prvo je Bečlija Fuchs, 1894., izumio papirnateg goluba i time uveo novu sportsku disciplinu u gađanju na nežive golubove, ali se te mete nisu dugo održale u upotrebi.

Prvi ručni bacač glinenih golubova, 1927., napravio je Francuz Emile Laporte. Mete, glineni golubovi, izbacivali su se ručnim bacačem koji je nazvan „trap“ i dostizale su daljinu do 135 m. Automatski trap bacači su se počeli raditi 1980. Kod gađanja

glinenih golubova pogodak se računao ako se od udara sačme glineni golub raspao ili se okrnjio bar jedan njegov komad. Prvo međunarodno natjecanje u gađanju glinenih golubova je održano Chicagu (SAD) 1884., a kao olimpijski sport je uveden 1900. na Olimpijadi u Parizu. Prvi poznati svjetski prvak u gađanju glinenih golubova je bio Mađar Sándor Lumniczer (298 pogodaka od 300 meta) na Olimpijadi u Stockholmu 1929.

Discipline

U leteće mete spadaju tri discipline: TRAP, PARNI TRAP i SKEET.

1. TRAP je disciplina koja se sastoji od 125 meta koje se gađaju u 5 serija od po 25 meta. One se najčešće gađaju u dva dana i to 75 (prvi dan) + 50 meta + finale (drugi dan). Na početku svake serije prvih pet strijelaca moraju zauzeti mjesta od broja 1 do broja 5, dok šesti strijelac mora ostati iza mjesta 1 i SPREMAN krenuti čim strijelac broj 1 izvrši gađanje. Na strijelčev povik, metu izbacuje jedan od petnaest strojeva koji se nalaze u rovu. Kada strijelac broj 1 izvrši gađanje regularne mete, mora se pripremiti da krene na mjesto broj 2 čim strijelac na tom mjestu izvrši gađanje i tako dalje. Kada strijelac na mjestu 5 izvrši gađanje odmah kreće stazom iza linije gađanja i vraća se na mjesto 1 (6) nastavljajući kruženje sve dok svaki strijelac ne završi gađanje na 25 meta. Strijelac koji je izvršio gađanje na jednom mjestu prilikom kretanja prema sljedećem mjestu, ne smije ometati drugog strijelca ili osoblje.

2. PARNI TRAP je disciplina koja se sastoji od 150 meta koje se gađaju u 3 serije, svaka od po 25 para, 150 meta, a gađa se u jednom danu. Ako broj natjecatelja prelazi kapacitet streljana za disciplinu za jedan dan, može se rasporediti u dva dana tj. prvi dan

100 meta, drugi dan 50 meta plus finale. Kada je strijelac spreman, na njegov povik dva stroja u istom trenu izbacuju jednu metu.

3. SKEET je disciplina koja se sastoji od 125 meta koje se gađaju u 5 serija od po 25 meta. One se mogu gađati samo u dva dana s 75 + 50 + finale. Jednu grupu sačinjavaju 6 strijelaca, a linija gađanja sačinjava 8 mjesta. Strijelac mora stati na mjesto na liniji gađanja, zauzeti stav, napuniti pušku i pozvati metu u roku 10 sekundi, nakon što je njegov prethodnik izvršio gađanje, ili nekon

da usavrše tehniku gađanja. Na taj način svi lovci daleko sigurnije stiču sposobnost brzog ciljanja divljači, rukovanja puškom i refleks, odnosno brzinu pokreta usklađenu s kretanjem lovine. Time se pospješuje efikasan, human i brz odstrjel divljači u pokretu, bez ranjavanja i gubitka trofeja, a predusprečava se nesreća u lovu. U cilju boljeg razvoja lovnog streljaštva, kao sporta koji od početka ide u korak sa lovstvom, lovačka udruženja bi trebala imati strelišta za gađanje glinenih golubova, posebno zbog obuke mladih lovaca.

što je sudac dao znak za početak. Do pojave meta, strijelac se mora nalaziti u položaju SPREMAN, stojeći s obje noge u granicama streljačkog mjesta, držeći pušku s obje ruke. Kundak puške mora biti u dodiru s tijelom strijelca tako da je gornji vrh kundaka na oznaci, ili ispod oznake na streljačkom prsluku u visini kuka i mora ostati u tom položaju dok se pojavi meta. Nakon opaljenja strijelac mora odmah napustiti svoje mjesto.

Značaj i svrha

Strijelac, da bi bio uspješan u ovom sportu, mora često da trenira, odnosno uvježbava pucanje na glinene golubove. Sudjelovanje lovaca u natjecanjima u gađanju glinenih golubova od velikog je značaja za lovstvo i svakog lovca osobno. Lovačka udruženja treba da podržavaju ovaj sport, tj. da imaju odgovarajuća strelišta i organiziraju natjecanja u gađanju glinenih golubova i na drugi sličan način motiviraju i upute lovce na lovno streljaštvo. Time se posebno pruža mogućnost mladim lovcima da steknu streljačko iskustvo, tj. da postignu vještinu gađanja lovačkom puškom sačmaricom, a starijim lovcima

Lovno streljaštvo je u mnogim razvijenim zemljama sastavni dio lovnog zakonodavstva, te je bavljenje lovom nemoguće bez lovnog streljaštva.

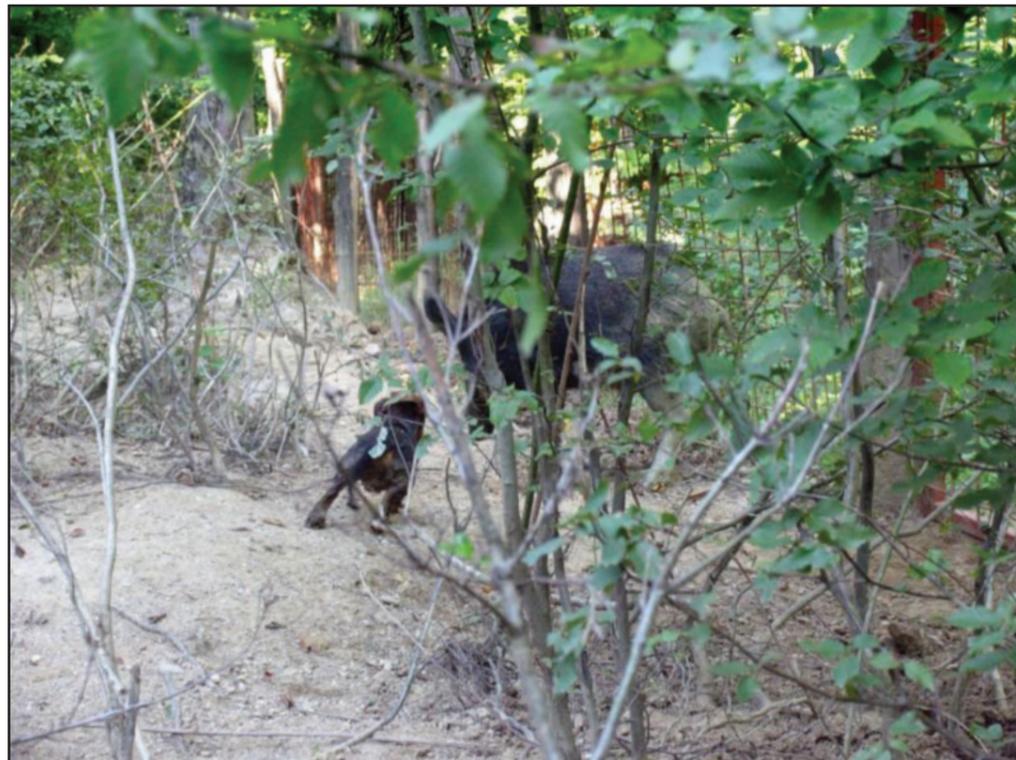
Komisija za lovno streljaštvo

Ograđeni prostori za kontrolisanu proizvodnju, gajenje i korišćenje divljači i procjena rizika i uticaja na životnu sredinu u fazama planiranja

Proizvodnja, gajenje i korišćenja divljači u ograđenim lovištima, ograđenim dijelovima lovišta i u farmama divljači (najčešće krupne) predstavlja način intenzivnog gazdovanja sa divljači, a najčešće ga sprovodi korisnik lovišta. Proizvodnja, gajenje i korišćenje divljači (divljih životinja) vrši se u mnogim zemljama, gotovo na svim kontinentima, kako za potrebe lovstva, tako i za potrebe drugih djelatnosti čovjeka. Proizvodnja, gajenje i korišćenje divljači u kontrolisanim

preduslov za uspješnu proizvodnju, gajenje i korišćenje divljači u kontrolisanim uslovima ograđenog prostora je izrada kvalitetnog programa, odnosno projekta, koji će poštivanjem svih relevantnih činioca obezbijediti uspješnost intenzivnog gazdovanja odabranom vrstom ili vrstama divljači. Program-projekt za proizvodnju, gajenje i korišćenje divljači u kontrolisanim uslovima ograđenog prostora (u daljem tekstu: program-projekt), zbog specifičnosti, kako divljači, tako i

organskog i neorganskog dijela životne sredine, u tom prostoru se uvijek znatno razlikuje od programa-projekata u vidovima proizvodnje. Program-projekt rade specijalizovane projektantske organizacije, naučno-istraživačke institucije (fakulteti - instituti - zavodi), preduzeća iz oblasti šumarstva i lovstva i pojedini stručnjaci s položenim stručnim ispitom, odnosno licencom za izradu investiciono-tehničke dokumentacije u oblasti lovstva. Program-projekt sadrži osnovne podatke za objekt i to: -

uslovima ograđenog prostora je veoma odgovoran i visokostručan rad, često i vrlo rizičan posao, koji zahtijeva vršenje detaljnih ispitivanja i analiza, kako bi cio poduhvat uspio i ispunio svrhu, zbog koje je i preuzet. Bez dobrog poznavanja bioloških osobina vrste divljači, koja se namjerava proizvoditi, gajiti i koristiti u kontrolisanim uslovima ograđenog prostora, ekoloških uslova sredine iz koje, i u koju se divljač unosi, cio poduhvat sigurno neće uspjeti. Kada ova priprema izostane, ili se loše obavi, daće i neželjene efekte izazivanjem poremećaja prirodne ravnoteže u novoj sredini. To pokazuju primjeri sa divljim kunićem (*Oryctolagus cuniculus*) u Australiji i mungosom (*Herpestes mungo*) na pojedina ostrva u Jadranskom moru ili veliki mortalitet unijete divljači, kao i totalno degradiranje prostora u farmama divljači. Osnovni

vanja objektom; Osnovne podatke o korisniku - vlasniku objekta; Osnovne podatke o objektu i prikaz uslova staništa u objektu; Mjere za ostvarivanje ciljeva gazdovanja objektom; Mjere higijensko-tehničke zaštite; Izbor vrste - vrsta divljači koja se unosi u objekat i gaji; Tehnologiju proizvodnje, gajenje i korišćenje; Zaštita i očuvanje životne sredine i održivi razvoj svih resursa u objektu; Ekonomsko-finansijsku osnovu gazdovanja u objektu i Evidenciju o izvršenim radovima i mjerama u objektu. Obrazloženje izgradnje objekta obuhvata osnovne razloge korisnika-vlasnika, zbog kojih se opredijelio za proizvodnju, gajenje i korišćenje divljači u kontrolisanim uslovima ograđenog prostora i kroz to opredjeljenje određuje osnovni cilj, koji može biti proizvodnja krzna u farmama krznašica, proizvodnja mesa krupne

divljači u farmama divljači - najčešće jelen lopatar, divlja svinja, jelen evropski, fazan, divlja patka, a rjeđe i druge vrste, proizvodnja rogovlja (u bastu) cervida za potrebe farmacije, medicine i afrodisijaka, zatim posmatranje divljači u parkovima prirode i u zoološkim vrtovima, suzbijanje prenamnoženja drugih, najčešće štetnih životinja i insekata. Osnovni podaci o korisniku-vlasniku objekta obuhvataju naziv, sjedište, punu adresu, broj registra proizvodnje, broj i kvalifikaciju zaposlenih lica. Osnovni podaci o objektu obuhvataju lokaciju, površinu, nadmorsku visinu, konfiguraciju terena, ekspoziciju, snabdjevenost vodom, osnovne pokazatelje klime, zemljišta, flore i faune, analizu kompeticijskih odnosa među postojećim i vrstama divljači koja se unosi, izvore ishrane i antropogene činioce. Najpogodniji objekt je onaj koji ima najviše zajedničkih odlika sa staništem iz kojeg će se divljač nabaviti za osnovni fond u ograđenom lovištu, ograđenom dijelu lovišta ili farmi divljači. U farmi divljači, bez obzira na prirodne i antropogene uslove, najmanji rizici u svakom pogledu su, kada se u njoj drži jedna vrsta divljači, pa je to najbolje i najcjelishodnije rješenje za korisnika objekta za kontrolisanu proizvodnju, gajenje i korišćenje divljači. Raznolikost prizemne - travnate i zeljaste vegetacije, šiblja, grmlja i drveća je izuzetno važan činilac od kojeg mnogo zavisi uspješnost proizvodnje, gajenje i korišćenje divljači, s obzirom da sastav i stanje flore direktno utiče na ishranu - povećava ili smanjuje potrošnju hrane, koja se mora unositi u objekt. Prisustvo u dužem periodu godine jedne ili više biljnih vrsta, koje divljač rado jede, koristi za zaklon, zatim za reprodukciju i podizanje podmlatka može da odluči o uspjehu gazdovanja sa divljači u objektu, pa program-projekt mora predvidjeti podizanje polja za divljač s odgovarajućim biljnim vrstama. Mjere za ostvarivanje ciljeva gazdovanja u objektu obuhvataju izgradnju ograde oko objekta, lovnih i lovnotehničkih objekata u objektu, podizanje polja za divljač, obezbjeđenje hrane, vode, soli i medikamenata, izradu dinamike razvoja gajene ili gajenih vrsta divljači, vrijeme i način korišćenja dijela populacije prema klasama starosti. Mjere higijensko - tehničke zaštite obuhvataju sve aktivnosti koje obezbjeđuju zdravu, vitalnu s normalnim socijalnim navikama divljači u objektu za kontrolisanu proizvodnju, gajenje i korišćenje divljači i predstavljaju činilac od kojeg zavisi uspješnost gazdovanja u objektu. Zdrava divljač lakše podnosi ograničen, odnosno zatvoren prostor, torturu hvatanja i transporta, aklimatizaciju u novoj sredini od oboljele i ne prenosi bolesti i parazite u novu sredinu. Iz tih razloga programom i projektom se moraju predvidjeti sve preventivne i kurativne mjere, koje će obezbijediti, da u objektu zdravstveno stanje divljači uvijek bude dobro. Izbor divljači za formiranje matičnog fonda u objektu je jedan od najvažnijih radnji za početak organizovanog gajenja divljači u objektu pa se programom - projektom uvijek opredjeljuje izbor genetski čiste divljači. Najbolje je ako se takva divljač nabavlja u lovištu ili objektu za kontrolisanu proizvodnju, gajenje i korišćenje divljači, koje ima slične uslove staništa. Korisnik ili vlasnik objekta, u zavisnosti od materijalnih sredstava,

određuje i broj divljači koja se unosi u objekt, što može biti presudno za uspijeh u gazdovanju s objektom i divljači u njemu. Program - projekt mora odrediti minimalan broj divljači u početnom matičnom fondu, i na taj način obezbijediti brže dostizanje optimalnog broja divljači i realizaciju proizvodnje, odnosno prihode. Praksa je pokazala da je gazdovanje sa divljači u kontrolisanim uslovima, naročito u farmama divljači, uspješnije kada se započne s većim brojem divljači u matičnom fondu. Tehnika unošenja divljači u objekt za kontrolisanu proizvodnju, gajenje i korišćenje divljači je veoma važan segment gazdovanja sa divljači, identična je gotovo za sve vrste divljači i obuhvata niz radnji, među kojima program - projekt uvijek sadrži i obrađuje najvažnije: Izbor divljači, hvatanje divljači, transport divljači, puštanje divljači u karantin - prihvatilište, aklimatizacija u karantinu - prihvatilištu, obilježavanje - markiranje divljači, puštanje divljači u novu sredinu (lovište - farma) i praćenje divljači u novoj sredini (lovištu - farmi). Postoji i određena specifičnost kod neke divljači ili prostora u koji se vrši unošenje divljači. Na postojanje specifičnosti obavezno se ukazuje u programu - projektu. Ograničena površina objekta za proizvodnju, gajenje i korišćenje divljači u kontrolisanim uslovima ograđenog ili zatvorenog prostora je izložena velikim promjenama i biološkim pritiscima, s obzirom da se na maloj površini drži veliki broj životinja od 8 do 20 grla na 1ha. Potrošnja hrane je velika, najčešće sva zelena masa do koje divljač može doći potpuno nestaje za 2-3 godine, zemljište je sabijeno stalnim gaženjem i zagađeno velikom količinom izmeta i mokraće. Ovo ukazuje da se biološka ravnoteža jako brzo remeti i programom-projektom se moraju propisati mjere koje će obezbijediti konstantnu regeneraciju i revitalizaciju vegetacije i tako poremećaje životne sredine držati na podnošljivom nivou, odnosno obezbijediti održivi razvoj svih resursa u objektu. Posebno, brza degeneracija staništa u objektu po postizanju normalnog broja utvrđenog programom - projektom remeti biološku ravnotežu i ukoliko program - projekt ne propiše adekvatne mjere za održivu proizvodnju, gajenje i korišćenje divljači, nastaje najveći rizik u gazdovanju objektom, koji najčešće završava potpunom obustavom proizvodnje i bankrotom korisnika - vlasnika objekta. Ostali rizici gazdovanja objektom proizilaze iz nesprovođenja mjera utvrđenih u programu-projektu i njihov stepen ovisi isključivo od ponašanja korisnika - vlasnika objekta, jasno osim kada je u pitanju viša sila. Program-projekt u većini zemalja Evrope podliježe procjeni uticaja na životnu sredinu. Ekonomsko-finansijska osnova gazdovanja objektom obuhvata projekciju: 1. Predviđenih troškova izgradnje objekta i nabavke oprema; 2. Predviđenih troškova nabavke žive divljači; 3. Predviđenih troškova podizanja polja za divljač i nabavke hrane, soli i medikamenata; 4. Troškova održavanja objekta i opreme; 5. Troškova radne snage i 6. Prihoda od korišćenja divljači i dijelova. Evidencija gazdovanja objektom obuhvata sprovedene radove i mjere utvrđene programom - projektom i vodi se posebno za svaku proizvodnu godinu (od 01. 04 tekuće do 31. 03. naredne godine).

Ptičar mora donositi divljač i razne predmete, i to je jedno od njegovih najvažnijih svojstava. U praktičnom lovu razlikujemo dvije vrste pasa koji donose. Jedni to čine s veseljem, u galopu otrče po predmet koji treba da donesu, zgrabe ga bez okolišanja i u galopu dotrče vodiču, sjednu i na zapovijed ga predaju. Drugi idu po predmet s noge na nogu, polako ga prime i nose pokunjene glave i podvinuta repa. Koji je pravi aporter od njih, lako je ocijeniti. Nije teško ni pogoditi koji su razlozi što ta dva psa tako različito donose.

O učenju psa donošenju postoje različita mišljenja. Učenje može razgraničiti na dvije metode, jedno je igra, a drugo prisila. U nekih možemo najljepše rezultate postići smišljenom igrom, dok u drugih treba da upotrijebimo i određene, male, doze prisile. Vatreći aportereri u prvom su redu psi kojima roditelji kroz generacije aportiraju. To su uglavnom njemački ptičari i retrieveri. Engleski ptičari ne aportiraju u svojoj domovini. Nisu sklonost za donošenje naslijedili pa se teže tome privikavaju. Ali i u pasa iz istog legla vidimo različitu sklonost za donošenje. Jedni već kao štenci hvataju gubicom sve moguće predmete, donose ih na svoj ležaj i ondje grickaju. Drugi ponjuše sve, ali ne hvataju osim hrane ništa. Sa prvima ćemo lako postići željeni cilj, dok će to sa drugima ići teže, ali svakoga psa možemo ispravnom metodom naučiti da bude dobar aporter, samo se moramo držati pravila da pri učenju donošenja nikada ne koristimo kaznu. Batina pokvari sve. Blaga opomena je dopuštena i potrebna ako nam pas ispušta predmete iz gubice prije nego što smo mu to dopustili. Sve ostalo postižemo hvalom i dobrim zalogajima pri svakodnevnog vježbanju. Donositi učimo štence već u ranoj mladosti. To učenje nema djelotvornost da pas u dobi od nekoliko mjeseci pravilno na zapovijed donosi i predaje razne predmete, ali u toj dobi treba da nauči primati gubicom. U tu svrhu upotrijebimo gumenu lopticu, koju kotrljamo po hodniku, sobi ili dvorištu, trčimo prema njoj kao da je hoćemo uhvatiti prije psa, ali pustimo da je on prije uhvati i odnese u svoj ležaj. Većina pasa nauči na taj način primati predmete. Ukoliko nismo uspjeli, uzmemo okruglu janjeću kost, dok smo prije nabavili sličnu od kaučuka. Tom se kosti približimo psu i stavimo mu je blizu njuške. On će je htjeti prihvatiti, jer je već jeo janjeće kosti, pa mu ona miriše. Mi mu je ne damo nego je izmaknemo više puta malo lijevo, malo desno. Na taj način budimo u njemu želju za hvatanjem, jer je on nastoji svakako uhvatiti i gristi. Pošto smo psa uvježbavali često tim načinom i on živahno nastoji uhvatiti kost, zamijenimo pravu kost imitacijom od kaučuka. Ne samo da takvim predmetom učimo štene hvatanju predmeta nego on i gimnasticira zubalo. Satima će taj predmet grickati, a neće ga uništiti, jer je gotovo neuništiv. Na taj način jača mišići čeljusti i zubalo. Gornja čeljust je negibljiva, jer je pričvršćena ostalim kostima glave. Donja je gibljiva s pomoću zgloba na njenu početku. Kod podgrizača ona je kraća od gornje čeljusti, pa se zbog toga zubi ne poklapaju kad pas gubicu zatvori. Upornim vježbanjem donje čeljusti, što se događa kada pas grize kaučukovu kost ili druge kosti, može ojačati donja čeljust i zubi doći u ispravan položaj, tj. poklapati se. Da uklonimo miris kaučuka, koji ti predmeti u početku imaju, dobro ih je namazati maslom.

Ako smo štene pri svakom primanju obilno hvalili uz zapovijed „nosi“ ili „aport“, ono će se priučiti da hvata i druge predmete. To je prikladan komad okruglog drveta, ne pretežak, ali i ne prelagan, ali mogu biti i svi ostali predmeti koji su prikladni za nošenje. Kovinu izbjegavamo, jer bi na njoj pas mogao oštetiti zube. Pas će naučiti nositi i dobro držati u gubici i na veće udaljenosti, naročito ako smo kost uzeli sa sobom na šetnju i dali je psu kada se vraćamo kući. U tom slučaju pas mora biti vezan i ići uz nas, jer će inače htjeti leći i početi je gristi. Tako obučeni pas neće ispuštati predmete bez naše dozvole, jer

je naučen dobrom držanju i nošenju na veće udaljenosti. Predmete mu ne dopuštamo nositi na ležaj i ondje gristi, jer bi to moglo imati loše posljedice pri donošenju divljači, a i ostalih. Kad je pas primio predmet i nosio ga neko vrijeme (iz početka vrlo kratko), zapovijedimo mu da nam ga preda. On to neće htjeti učiniti, jer nije u tom smislu obučeni. Zbog toga mu uz zapovijed „pusti“ oduzmemo predmet. Kada smo završili s vježbanjem, predmet spremimo na mjesto s kojega ga pas neće moći sam uzeti i njime raditi što ga je volja.

Pošto smo u psu probudili veselje za primanje i nošenje, a naučili smo ga i vježbu „sjedni“, učimo ga da sjedne s predmetom u gubici. Na zapovijed „pusti“ oduzmemo mu predmet. Često nam se dogodi da pas na zapovijed „sjedni“ ispusti predmet i onda sjedne. S time se ne smijemo pomiriti. Ako je to učinio, blago ga ukorimo, privežemo ga nakratko, damo mu ponovo predmet u gubicu, prođemo malo sa njim i ponovimo mu zapovijed „sjedni“. Da ponovo ne bi predmet ispustio, stavimo mu ruku pod donju čeljust, na taj način pridržavamo gubicu zatvorenom i zapovijedimo „drži“. Kada je sjeo i predmet drži, obilno ga hvalimo i tek na zapovijed „pusti“ oduzmemo mu predmet. Nakon oduzimanja takođe ga hvalimo i milujemo. Time smo psu probudili veselje za izvršavanje zapovijedi „nosi“, „drži“. Pri svim vježbama u donošenju moramo biti strpljivi. Kašnjanje, ako je pogriješio, kobno je, jer se pas prestane veseliti donošenju, a takav ne može nikada biti dobar aporter. Donositi će možda lakše predmete, pa i pernatu divljač, ali teške predmete i dlakavu divljač sigurno ne. Pas kojeg smo ispravno učili, hvalili i nagrađivali, nositi će sve što je u njegovoj moći. Iz petnih žila dizat će lisicu, a bilo je kerova koji su vukli ubijenog srndača na priličnu udaljenost.

Rašireno je mišljenje da će pas, i ako ga nismo učili donošenju, početi u zrelijoj dobi sam od sebe donositi divljač. Ima, istina, pasa koji i bez učenja zgrabe ubijenu divljač i nose je, ali to je dosta rijetko i nije nikada pouzdano. Koji pas to ne radi u mladosti, to neće činiti ni kasnije. Pošto smo naprijed navedene vježbe psa dobro naučili, činimo sljedeće: psu damo predmet i on s njim na zapovijed sjedne. Kad je sjeo, zapovijedimo mu „čekaj“. Prethodno smo ga svakako naučili da na mjestu čeka. Mi se natraške od njega udaljujemo i nakon udaljenosti od nekoliko metara zapovijedimo mu: „ustaj“ „dođi“, „sjedni“, „pusti“. Ako je sve izvršio, hvalimo ga i nagradimo zalogajem. Često se događa da pas, kad ustane, pusti predmet i bez njega dotrči ka nama. U tom slučaju ga ukorimo i pođemo sa njim natrag na isto mjesto i vježbu ponovimo, ali smo sada tik uz njega i on je na kratkom vezu. Ukoliko bi htio opet predmet ispustiti kada ga pozovemo da ustane i pođe sa nama, pridržimo mu rukom donju vilicu, što mu sprečava ispuštanje i hvalimo ga kada ide uz nas i nosi predmet. Te su vježbe u početku kratkotrajne. S vremenom ih produžujemo. Svako vježbanje u donošenju izvodimo tako da ono psa veseli isto tako kao što ga veseli izlazak u šetnju. Ako smo nabavili odraslog psa, ne smijemo sa njim početi nikakve vježbe, a pogotovu ne aportiranje, prije nego što vidimo da smo psa potpuno pridobili za sebe, da je ljubav prema bivšem gospodaru prenio na nas. Prvih dana pas misli na bivšu okolinu i neće biti sposoban primati naše zapovijedi. Što se više sa takvim psom bavimo, ako ga sami hranimo, polazimo s njim u šetnje, prije ćemo sa njim uspostaviti kontakt i prijateljstvo, bez kojeg nema uspjeha u vježbanju.

Ako smo u međuvremenu, dok vježbamo psa donošenju, poduzeli sa njim i druge vježbe, nemojmo uvježbavati one kod kojih je potrebna prisila, npr. „daun“ ili puzanje. Ako u psa nismo mogli probuditi zanimanje za hvatanje navedenim načinima, što je vrlo rijetko, moramo upotrebljavati blagu prisilu. To radimo ovako: psa posjednemo i uz zapovijed „aport“ ili „nosi“, pritisnemo mu gornju usnicu palcem i

kažiprstom lijeve ruke. Dlan nam se nalazi na hrptu nosa. To je bezbolan pokret, ali prisiljava psa da otvori gubicu. Kad ju je otvorio, stavimo mu u nju drvo ili predmet kojim vježbamo. Pas će ga htjeti izbaciti, ali mu nećemo dopustiti stavivši ruke pod donju vilicu koju pritisnemo prema gore. Kada se pas umirio, hvalimo ga i gladimo po leđima. Tim načinom ne pobuđujemo psu veselje za donošenje, ali ga ipak naučimo nositi. Čestim vježbanjem, hvalom i dobrim zalogajima postići ćemo i to da se u psu probudi i veselje za donošenje.

Kada pas sigurno nosi, ide uz vas, ubrzavamo korak, a i trčimo da ga naučimo s predmetom trčati. Do sada smo predmet kojim vježbamo davali psu u gubicu. U nastavku ga je potrebno uvježbati da ga primi i sam sa zemlje. Ako smo u psu probudili veselje za donošenje i ako se on časa vježbanja veseli, neće nam to činiti naročite poteškoće. Psa posjednemo, zapovijedimo mu „čekaj“, stavimo drvo nekoliko koraka pred njega i nakon nekoliko sekundi kažemo „ustaj“, „nosi“. On će sigurno dotrčati i predmet podignuti. Vjerojatno neće s njim doći odmah ka nama. Milije mu je da s njim trči, a možda se i udaljuje od nas. Ako se to dogodi, ponovimo vježbu, ali tako da psa privežemo za dugačku uzicu. Kada je predmet uhvatio, pozovemo ga ka sebi i, ako neće doći, prisiljavamo ga potezanjem uzice da dođe. Vrlo je uspješno da odmah čim je predmet primio počnemo trčati od njega. On će sigurno za nama. Ukoliko se radi o psu koji neće sam uhvatiti predmet sa zemlje, dovedemo psa do predmeta i stavimo mu ga sami opisanim načinom u gubicu, ali tik do zemlje. Sa takvim psima ćemo imati dosta muke dok ih naučimo donijeti, ali hvalom i dobrim zalogajima postići ćemo i to.

Za ispravno aportiranje u lovu moramo psa naučiti da ne potrči bez naše zapovijedi po ubijenu divljač. To uvježbavamo ovako: Psa koji je već dobro naučio sve navedene vježbe pa s veseljem sigurno donosi i predaje, privežemo na uzicu. Uzicu samo provedemo ispod ovratnika, odnosno korala. Oba kraja uzice držimo u ruci. Predmet bacimo oko 10 m daleko. Istovremeno zapovijedimo „leži“ i „čekaj“. Ako se htio zatrčati po predmet, spriječimo ga trzanjem uzice i ponovno ga stavimo u položaj „leži“. Kada se umirio, hvalimo ga i gladimo, zatim zapovijedimo „ustaj“, „nosi“. Pri tom ispustimo iz ruke jedan kraj uzice i ona spuzne ispod korala. Ako bismo ga vezivali pa onda na zapovijed „nosi“ odvezivali, dekoncentrirali bismo ga, rastresli i time ometali pravilno i srdačno izvršavanje zadatka. Konačno vježbamo sljedeće: Naš pomoćnik uzme neku ubijenu pernatu divljač i baci je u zrak u udaljenosti od oko 15 m. Mi opalimo iz puške u smjeru divljači, nakon čega slijedi odmah zapovijed „leži“. Prethodno smo psu opet proveli uzicu ispod korala. Oba su kraja uzice kod nas, ali mi ih ne držimo u ruci jer bi nas to smetalo kod hica. Da imamo vlast nad psom, stanemo nogom na oba kraja uzice. Time smo mu onemogućili da potrči po divljač. Ako je to pokušao, zaustavljen je i opet ga stavimo u položaj „leži“. Kada se umirio, obilno ga hvalimo, ispuštamo jedan kraj uzice uz zapovijed „ustani“, „nosi“. Tom vježbom postižemo da nam se pas u lovu disciplinirano vlada, da legne kad divljač pada i da ide po nju samo na našu zapovijed. Većina pasa rado donesi pernatu

divljač jer nije preteška i lako je zahvati gubicom. Dlakava je divljač teža i nije je lako zahvatiti. Psa moramo i to naučiti. U tu svrhu iz početka omotamo komad drveta u kožu kunića, zeca ili lisice. Time vježbamo psa, kojeg smo naučili donositi. Iz početka ga vezemo na dužu uzicu i ako bi se htio kožom igrati ili je cijepati, opomenemo ga, pozovemo i privučemo ka sebi. Ukoliko psu dopustimo da se i nakon vježbanja igra kožom, učinili smo pogrešku. Pas će je odnijeti na svoj ležaj, ondje grickati i cijepati. Na taj će način uništiti predmet kojim vježbamo, ali to nije najveće zlo. Zlo je u tome što se on nauči da se igra i sa ustreljenom divljači i počinje je cijepati, kao što je trgao umjetnog zeca. Takav će pas dignuti ustrijeljenu divljač, ali je neće htjeti nama predati. Njemu je drago igrati se njome, nastojat će da je zadrži, trčat će oko nas, a možda i dalje od nas, pokušat će da je i sakrije, a često i zakopa i tako spremi za kasnije. Tako rade i ostale divlje životinje pasjeg roda, pa nije čudo ako to pokuša i naš pas. Zec nije ono što je drvo omotano njegovom kožom. Drvo je čvrsto, dok je ustreljeni zec mekan. Mnogi pas koji omotano drvo dobro donosi kod pravog zeca zakaže. Naime, nije naučen na njegovo savijanje, ne zna ga pravo uhvatiti, a ako ga i uhvati, zapliće mu se među noge i ispadne mu. Da ga tome naučimo, uzmemo vrećicu dužine zečje kože. Iz početka napunimo vrećicu piljevinom, usijemo zečju kožu, ali tako da nam je otvor vrećice pristupačan, tj. da je možemo po volji

puniti i prazniti. Kod otvora su pričvršćena dva kraja uzice, kojim otvor zatvaramo, da sadržaj ne ispadne. Piljevina je lagana, ali se taj umjetni zec ipak savija i postaje sličniji pravom. Kada ga pas već dobro hvata i donosi, vadimo postepeno piljevinu, a dodajemo pijesak. Na taj nam način postaje zec sve teži i pas se postepeno privikava na nošenje težine. Takav se zec sviđa usljed težine pijeska, kao pravi i pas se nauči na donošenje

pravog zeca. Kad je pas to naučio, vježbamo ga da s predmetom u gubici skače preko zapreka. Naravno da smo ga prethodno naučili skakati i sa njim zajedno preskočimo nisku ili usku zapreku. Ako je pri tome ispustio predmet, vježbu ponovimo, a prethodno ga opomenemo. Ukoliko bi drugi put htio ispuštati, onemogućimo mu to podmetanjem ruke pod gubicu. Postepeno povećavamo visinu, širinu i težinu. Ispravnim postupkom, hvalom i zalaganjima, pas će postati svestrano dobar aporter.

Svaku vrstu lovačkih pasa možemo naučiti donositi ulovljenu divljač. Od goniča se to ne zahtijeva i nije uobičajeno. Teškoće čine terijeri, koji su po svojoj prirodi oštri psi, a naučeni su na borbu u jami u kojoj poduzimaju bespoštedne zahvate. U borbi sa lisicom ili jazavcem bodrimo ga na što jače zahvate, dok ga kod ubijenog zeca zbog toga opominjemo. U svakom slučaju, on će svaku divljač koja je ranjena zadaviti, jer je to u njegovoj prirodi i to mu ne smijemo braniti, ali čim je ona mrtva, ne smije ju dalje gnječiti, jer je na taj način uništi. Lisice će donositi samo oni psi koje smo naučili donositi bez ikakve prisile, hvaljenjem i zalogajima. Tako uvježban pas upotrijebit će svu snagu da digne tešku lisicu i da je donese, jer se veseli obilnoj pohvali, koja i nakon toga slijedi.

ZANIMLJIVOSTI o psima herojima

U Poljskoj, trogodišnju nestalu djevojčicu Juliju spasio je pas tako što je bio sve vrijeme sa njom, ležao pored nje u polju na temperaturi od

-5 stepeni u kišnoj noći. Vatrogasci koji su pronašli djevojčicu smatraju da je preživjela samo zahvaljujući tome što je pas bio neprekidno uz nju, zaokupljao joj pažnju i nije joj dozvolio da zaspi i smrzne se. Djevojčica je sa psom hodala cijelu noć, igrala se i tako održavala

tjelesnu toplotu. „Cijele noći pas je bio sa djevojčicom, nije je napustio. Zapamtite bilo je minus 5 stepeni i djevojčica je bila skroz mokra, pas je najzaslužniji zbog toga što je djevojčica preživjela“, rekao je jedan od vatrogasaca. Skoro 200 ljudi je bilo uključeno u potragu za Julijom, koja je provela noć lutajući kroz polja i šume, a pronašli su je vatrogasci koj su je čuli kako plače i doziva majku.

Trogodišnja Faith Wilson, koja boluje od teškog i rijetkog oblika dijabetesa, ne bi bila živa da nije njenog psa Ruby. Ruby, zlatni labrador, prošao je težak trening kako bi naučio detektirati nizak nivo šećera u krvi. Upravo zbog njegovih sposobnosti i obuke, do sada je bezbroj puta spasio život maloj Faith. Ruby je koštala 10.000 dolara jer je specijalno obučena da njanjuši miris koji se oslobađa iz tijela kada se u njemu mijenja nivo šećera. Djevojčica boluje od takve vrste dijabetesa gdje, ukoliko se odmah ne reagira na pad nivoa šećera u krvi, može doći do napada i kome koja može biti i smrtonosna. Ovaj zlatni labrador na vrijeme obavještava roditelje male Faith da ona mora da primi odgovarajuću terapiju.

Dva psa su čuvala garaže u sibirskom gradu Jakutsk, dok jedan od njih nije uginuo nakon što je navodno otrovan. Drugi pas nije želio da napusti leš, čak i kada je temperatura pala na -50 stepeni. Mještani su mu dali ime Jakutski Hačiko, po japanskom psu, koji je ostao upamćen po nevjerovatnoj odanosti mrtvom vlasniku, čekajući ga na železničkoj stanici sedam godina. Nakon što je ova priča objavljena, ljubitelji životinja u Jakutiji počeli su psu da donose hranu, a kasnije su ga prebacili u sklonište strahujući da će umrijeti od zime. Međutim, nakon nekoliko sati Hačiko se oslobodio i ponovo se smjestio na istom

mjestu pored uginule ženke, daleko od skloništa. Mještani su kasnije odustali od planova da ga udome i napravili su mu toplu kućicu za pse, a mrtvog psa su pokopali. Pas je ubrzo nakon toga počeo da se oporavlja i jede. U međuvremenu, žena iz nemačkog grada Kelna ponudila se da usvoji psa, nakon što je pročitala priču o njegovoj odanosti.

Duke, pas udomljen iz skloništa za napuštene životinje postao je heroj. Bračnom paru Brousseau iz Portlanda (SAD) koja ga je usvojila zahvalio se na najbolji mogući način - spasio je život njihove devet sedmica stare kćeri. Porodica je već otišla spavati, a probudio ih je njihov kućni ljubimac tresući ih „kao da je poludio“. Budući da je njihov pas dobrica koja tako nešto nikada nije napravila znali su da nešto nije u redu. Išli su provjeriti svoju kćer i vidjeli da ne diše. Odmah su pozvali hitnu pomoć koja je bebū oživjela i odvela u bolnicu.

Mješanac po imenu Diesel dobio je nagradu za hrabrost u obliku najveće kosti iz mesnice nakon što je spasio trogodišnjaka od napada zmije otrovnice. Diesel je riskirao svoj život kako bi spasio dječaka od smrtonosne australske smeđe zmije na farmi u Queenslandu na sjeveroistoku Australije. Zmija dugačka 2 m ugrizla je dva puta hrabrog četveronošca koji se bacio na nju kako bi je spriječio da napadne malog Drewa Beastona. „Diesel je skočio između njih u trenutku kad se zmija spremala ugristi dječaka. Taj skok je spasio Drewov život jer je zmija bila ogromna i njezin bi ugriz bio smrtonosan“, rekao je Drewov djed Stan. Mješanac Diesel, težak 23 kg, kolabirao je nakon svog herojskog čina, a oporavio se tek nakon što je primio dvije doze protuotrova i proveo dva dana u veterinarskoj klinici. Više od polovice smrtonosnih zmijskih ugriza u Australiji pripisuju se smeđoj zmiji.

Bakster i Bela, bokser i mješanica labradora porodice Smit iz Seneke, iz američke države Misuri, zaslužni su što se šestogodišnji Rajli nije smrtao. Oni su ga tijelima štitili od niske temperature koja je iz sata u sat sve više padala ispod nule. Dječak se izgubio u šumi nadomak porodičnog imanja, a njegov otac Rajan krenuo je u potragu nakon što je primijetio da nije u dvorištu. Nakon uzaludnog traganja i dozivanja u šumi koju je sve više prekrivao mrak, shvatio je da mu neće samom uspjeti da pronađe

sina, pa je pozvao vatrogasce i policiju u pomoć. Momci u uniformama su se brzo pojavili i dali na posao, ali uprkos tome što su imali pomoć helikoptera, Rajlija su pronašli tek četiri sata kasnije kako leži u jarku prekriven tijelima svojih pasa.

Pravim prijateljem, ali i nezamjenjivim zaštitnikom pokazao se njemački ovčar kojeg je udomila 19-godišnja djevojka s Novog Zelanda. Zahvalnost što mu je pružila dom, pas je iskazao spasivši vlasnicu iz

Christchurcha iz ruku seksualnog manijaka koji ju je napao i pokušao silovati. „Izašla sam potražiti psa. Napadač mi je prišao i zgrabio me. Nekoliko puta me je posjekao s nečim oštrim, ali nisam osjećala bol“ - kazala je napadnuta djevojka kojoj je, baš kad je pomislila da je sve gotovo, u pomoć priskočio četveronožni ljubimac. Hrabri pas okomio se na napadača te ga nekoliko puta ugrizao za vrat i rame. „Čula sam ga kako zapomaže i udaljava se od mene. Istog trena sam pobjegla, nisam se niti osvrnula“ - prepričala je djevojka i dodala da je pas „heroj koji joj je spasio život“.

U Michiganu (SAD), bez nadzora majke, četrnaestomjesečni dječak Stanley je pao u porodični bazen, a spasila ga je reakcija labradora Beara. Majka Patricia Drauch krenula je u garažu po lopatu, dok se njen sin polako gegao iza nje, a kad je došla do garaže i okrenula se, shvatila da je Stanley nekuda nestao. Nakon nekoliko trenutaka, sva izbezumljena od straha vidjela je svog sina kako pluta na površini bazena sa licem prema gore. Srećom, u bazenu sa njenim sinom je bio i pas Bear, četverogodišnji labrador, koji je malog dječaka leđima držao iznad površine vode. Kad je dječaka izvadila iz vode njegovo lice već je bilo plavo, a kako nije bilo signala za mobitel, nije mogla dobiti hitnu pomoć. Patricia je Stanleyja automobilom odvela u obližnju vatrogasnu stanicu, a mali dječak je već putem došao k svijesti. Nakon pregleda liječnik je utvrdio da je s njim sve u redu, dok sve zasluge za spašavanje mogu pripisati labradoru.

Njemački ovčar Buddy proglašen je herojem jer je uspio pronaći izgublenu policijsku patrolu i dovesti je do imanja svog vlasnika na

kojemu je izbio požar. Pas je pretrčao 88 km i spasio gazdu i cijelu njegovu porodicu od požara. Buddy je od aljaške policije dobio pseću zdjelu od nehrđajućeg čelika s ugraviranim riječima zahvalnosti. Njegov poduhvat je snimljen kamerom policijske patrole koja se izgubila zbog pogreške na GPS uređaju. Video snimka prikazuje psa kako pronalazi patrolu i potom je vodi prema imanju svog vlasnika

na jezeru Caswell. Pas je pohitao po pomoć, nakon što je u radionici grijalica zapalila hemikalije, a vlasnik mu rekao da potraži pomoć.

Vlasnik je u požaru zadobio opekline lica i ruke.

Pas pasmine Akita Inu skočio je za svojim vlasnikom s doka u škotskom gradu Methilu oko pet sati ujutro, kad je temperatura rijeke Forth bila oko nule.

Ekpa spasioca izvukla je potom dvojac iz ledene vode. U spašavanju su pomagali i vatrogasci. Okolnosti oko slučaja nisu u potpunosti poznate, a vjeruju se kako je u pitanju bio pokušaj samoubojstva te se čini da ga je pas pokušao spriječiti.

I pas i vlasnik sad su u najboljem redu, a glasnogovornik lokalnih spasioca potvrdio je da je čovjek prvi ušao u vodu, a pas potom skočio za njim. Najbolji čovjekov prijatelj tako je još jednom dokazao svoju odvažnost i vjernost.

Atraktivna i trofejno vrijedna divljač

Divokoza

Prema Operativnom kalendaru aktivnosti u lovištima TK za lovnu 2013./14. godinu, komercijalni lov na divokožu (dvije jedinke i jedna za lovačko društvo) je dopušten od 1. 9. do 31. 12. 2013. godine. S obzirom na ugroženost ove životinjske populacije, divokoza je Zakonom o lovstvu FBiH svrstana u zaštićenu divljač. Lov na ovu trofejno visokovrijednu i atraktivnu lovnu divljač prolazi gotovo nepaženo zbog njene smanjene brojnosti, ali i zbog veoma zahtjevnog i napornog lova u kojem lovac teško dolazi do trofeja. Veoma je spretna, hitra i nepoverljiva i lovac mora da bude odličan strijelac i fizički dobro pripremljen.

Divokoza (*Rupicapra rupicapra*) pripada rodu papkara, porodica šupljorošci i jedina je životinja iz roda antilopa kod nas. Može se naći od 400 pa do gotovo 3.000 m nadmorske visine. Živi na područjima od surovih stjenovitih, do blagih i šumom obraslih planinskih područja. Pretežno obitava u visokogorskim područjima na granici šume. Stanovnik je visokih planina, stjenovitih gorskih masiva i kanjona planinskih vodotoka. Voli planinske pašnjake i rudine u blizini sigurnih skloništa poput klisura, točila, litica ili gustih šuma, te predjele s izraženim vinskim razlikama koji joj osiguravaju uvijek svježiju hranu, za kojom u proljeće kreće prema vrhovima, a u jesen i zimu se spušta u niže predjele. Ukoliko se ne uznemiruje, dugo se zadržava u istom staništu, a ako se često uznemiruje, povlači se u zaštićenija i mirnija područja. Za ljetnih suša bira planinske pašnjake i vrtiče na većim visinama, bogatije pašom i češćom jutarnjom rosom, a zbog hladovine voli i predjele obrasle šumom.

Prostor u kojem divokoza obitava, surovost planinske klime i staništa, te način života, znatno su uticali na njezin izgled i građu. Tijelo joj je mišićavo, snažno, zbijeno, osobito jake za život u surovim uvjetima i svladavanje najtežih terena. Odaje veliku snagu, spretnost i elastičnost, a istodobno i gracioznost, lakoću i eleganciju, što uz izražajno lice, krupne oči, markantne rogove, te živopisnu boju dlake, ističe ljepotu ove plemenite planinske divljači. Mužjak je krupniji, zbijenije, zdepaste građe, a ženka je sitnija, vitkija i elegantnija. Razlikovanje odraslog mužjaka od ženke moguće je po rogovima koji su kod divovjara jači, masivniji, u donjem dijelu deblji, a završeci rogova, kuke, su više savinuti unutra, prema vratu. Rogovi divovjara su tanji, manje masivni, s manje savijenim kukama.

Osjetila kod divovjara su razvijena i prilagođena stanišnim uvjetima, odnosno životu na otvorenom. Iako joj je vid nešto slabije razvijen u odnosu na ostala osjetila, divokozi nije lako prići i neprimjećeno se prišuljati. Uočava svaki pokret i na velikim udaljenostima, a slabo uočljive i nepoznate predmete u svom vidokrugu promatra dugo i sa znatiželjom. Sluh joj je veoma dobro razvijen i izoštrjen, tako da čuje i razaznaje i najmanje šumove. Zahvaljujući izvanrednom njuhu, i uz pogodnost vjetra, kojom se uvijek koristi, neprijatelja i opasnost divovjara osjeti na udaljenostima većim od nekoliko kilometara. Često ih se može vidjeti kako potežu zrak u nos i razlučuju mirise, a njihovom se naročito koriste ženke koje vode stado i mužjaci u vrijeme parenja kad, njušajući tragove, traže uspaljene ženke ili nepoželjne suparnike. Katkad će, u parenju, divovjar, na šum lista, slomljene grančice ili odronjenoga kamena ispod neoprezne lovačke noge, dotrčati ka njemu, očekujući drugog divovjara, svoga morskog suparnika. Zato u lov za vrijeme parenja moramo biti jako oprezni i očekivati susret sa divovjarcem kad se nenađamo. Divokoza se glasa meketanjem i zviždukom. Meketanje je ustaljeni način komuniciranja između divovjara i jarača, a na sličan način se javljaju i uspaljeni divovjari. Zviždanjem divovjara najčešće oglašavaju opasnost, a često je praćeno udaranjem, tapkanjem prednjom nogom o tlo. Ranjena ili napadnuta divokoza, kad nema uzmaca, glasa se jaukom, muklim krikom očajnika.

U vrijeme parenja, ženke okupljene u stado, pare najznačajniji mužjaci. Oni tada ljubomorno brane svoj teritorij i okupljene ženke od drugih mužjaka, ne dopuštajući ženka udaljavanja iz stada. Mužjaci se bore za ženke. Te bore su dosta rijetke, ali žestoke i bez većih posljedica. Posljedice kasnije trpe oni jarci koji su parili koze, a koji su se zbog parenja, čuvanja stada, proganjanja i borbi sa suparnicima, nošeni spolnim nagonom, toliko iscrpili, da zbog nagle, dugotrajne i jake zime, mogu i uginuti.

Divokoza je dnevna divljač. Hranu uzima ujutro i u kasnim poslijepodnevima satima. Dolaskom noći povlači se na sigurno, skrovito mjesto, gdje prenoći. U jesen i zimi, u potrazi za hranom, aktivna je cijeloga dana. Hrani se različitim pla-

ninskim biljem, voli aromatične, ljekovite planinske trave, lovci kažu „jede smilje i bosilje“. Obožava sol. Plemenitost i vrijednost ove divljači ogleda se i u spoznaji da u svome prirodnom staništu ne pravi nikome nikakve štete.

Za uspješan opstanak i reprodukciju divokozi su potrebni stanišni uvjeti koji osiguravaju dovoljno hrane i vode, zatim prikladni prostori za zaklon koji omogućuju bijeg i zaštitu od neprijatelja i vremenskih neprilika, te mirna i pregledna područja za obitavanje i mala, mirna područja sa skloništim za odgoj i podizanje mladih, u čemu je divokoza veoma zahtjevna. U gospodarskom smislu divokoza spada u jednu od najmanje zahtjevnih vrsta divljači. Na to je uticala njezina prilagođenost surovim planinskim klimi i teškim stanišnim uvjetima, u kojima obitava, tako da zahtijeva minimalne uvjete za opstanak, preživljavanje i reprodukciju.

Lov divovjara spada u najzahtjevnije lovo, gdje lovac uz potpunu fizičku i psihičku spremnost mora dobro poznavati teren, stanišne prilike, navike i ponašanje divljači. Lovac mora biti u dobroj kondiciji kako bi mogao pješati po teškom terenu izložen brojnim i nepredvidivim opasnostima poput oluja, odrona, lavina, posklizavanja, pada niz liticu, uganuća ili loma, koji se događaju i najspretnijim i najiskusnijim lovcima. Divokoza se lovi pojedinačnim lovom na dva osnovna načina: lov dočekom i lov šuljanjem, odnosno prikradanjem, a i jedan i drugi se koriste i u kombinaciji s vabljenjem. Loveći dočekom, divljač možemo loviti dočekom na zemlji ili dočekom na visokoj čeki. Kod lova divovjara dočekom, najčešći je lov dočekom na zemlji. Ovaj lov je najpogodniji način lova jer za njega nisu potrebne nikakve prethodne pripreme ili izgradnja posebnih objekata i često se koristi u lov divovjara zbog teške prohodnosti i zbog preglednosti terena. Bitno je pravilno odabrati mjesto dočeka u smislu dobrog zaklona, zatim kretanja (premeta, prelaza) divljači, dobre preglednosti terena i smjera vjetra, jer divokoza ima izuzetno razvijen njuh, odnosno osjetilo mirisa i vrlo lako otkriva lovca. Mjesto dočeka može biti na otvorenom dijelu izvan šume, najčešće na rubu goleti, a može biti i u šumi gdje je dobra preglednost. Ako na mjestu dočeka nema prirodnog zaklona, može se napraviti priručni od granja, šiblja, kamenja, trave i slično. Vrijeme čekanja ovisi o aktivnostima divljači koju lovimo, a kod divovjara je to najčešće u ranim jutarnjim satima i u sumrak kad izlazi na pašu. Divokoza se može čekati i danju, ali je vjerojatnost njezina dolaska manja, osim u vrijeme parenja, kad je pokretljivija. Na mjestu dočeka moramo biti mirni i što manje uočljivi, bez suvišnih pokreta i zvukova. Divljač moramo najprije dobro promotriti i procijeniti, pa tek onda pucati. Lov šuljanjem ili prikradanjem najčešći je način lova divovjara, u kojem se lovac kreće lovištem, posmatra teren, pronalazi divljač i postupno joj se prikrada na udaljenost s koje je može dobro osmotriti i odstrijeliti (najbolje s udaljenosti od 150 m). Za većinu lovaca ovaj način lova je najatraktivniji jer se nadmeću lovac i divljač. Da bi se stekao željeni trofej, treba uložiti najviše truda, napora, znanja, vještine i vremena. Kad se lovac kreće lovištem, velika je vjerojatnost da ga divljač, zbog šuma, pucanja grančice ili mirisa, uoči i brzo reagira. Stoga uspjeh u ovakvom lovu ima posebnu draž a lovac mora napretnuti sva osjetila da dođe do njega. Lovac se oprezno kreće lovištem koristeći prirodne zaklone i prilaze kojima se može najbolje privući divljač, a da ga ona ne primijeti. Sigurnije je približiti se divljači odozgo, jer divokoze se više boje opasnosti koje dolaze iz nizine, ali pritom treba paziti na odronne kamenja, proklizavanje i na smjer vjetra. Prije pucanja, treba osmotriti divljač i pušku osloniti na čvrst oslonac (stijena, ruksak, štap), bez pomicanja, kako se ne bi vidjeli odbljesci cijevi ili optičkog nišana. Oružje koje se koristi u lov divovjara treba biti kratko, lagano i pogodno za rukovanje kako ne bi smetalo lovcu pri izvođenju potrebnih radnji. Najprikladniji kalibri za lov divovjara su 243 Winchester (zrno od 6,5 g), 6,5x57 (zrno od 6 g) i 6,5x68 (zrno od 6 g). Prema Pravilniku o načinu upotrebe lovačkog oružja i naboja najmanji dopušteni kalibar za lov na divokožu je 6, najmanja dopuštena kinetička energija zrna na 100 m je 2000 džula, najmanja dopuštena težina zrna je 4,80 g i najveća dopuštena daljina gađanja je 200 m.

Izgled, način života, umjetni uzgoj i lov

Prepelica

Prepelica (*Coturnix coturnix*) je najsitnija predstavica velike porodice koka. Duga je svega oko 18 cm, teži jedva 150 g, a raspon krila joj iznosi 35 cm. Osim dimenzija u još mnogočemu se razlikuje od svojih brojnih rođaka. Prije svega za prepelicu ne važi već poslovično kokošije sljepilo jer noću vidi kao i danju. To je posljedica njenog načina života: parenje, hranjenje, odgoj potomstva, izbor staništa i selidbu obavlja noću, a za dan ostavlja samo odmor i laki san. Predstavice koka su vjerne tlu, odnosno život provode u blizini mjesta gdje su se izlegle, a u krajnjem slučaju postaju lualice, dok je prepelica tipična selica. Nastanjuje gotovo cijelu Evropu osim sjevernih predjela Skandinavije i Rusije. Njezin areal se proteže daleko u Aziju i na sjeveru tog kontinenta dolazi do granica sjeverne Kine. U Africi prepelice nastanjuju njen sjeverni i središnji dio. U nas je ima u ravnica, na brežuljkastim područjima, pa i na visoravnima. Prepelica je jedini predstavnik koka koji se seli. U naše krajeve i ostale dijelove Srednje Evrope doljeće početkom proljeća, pari se tokom maja, a za dan ostavlja samo odmor i laki san. Zimu provodi na jugu Evrope i u Africi. Ako je zima blaga nekada prezimljava u Hercegovini. Životni prostor prepelice su ravnice sa livadama, polja i drugi otvoreni prostori obrasli travom, djetelinom, žitaricama i ostalim kultiviranim biljem. Ne voli grmljem i drvećem obrasle površine. To je ptica sumraka pa je najaktivnija pred večer i u zoru. Tokom dana se hrani i propsi, a pred večer i u sumrak preljeće i trči tražeći hranu ili se igra sa svojim parom. Mladi se hrane pretežno insektima, a ishranu prepelice čine sjemenke, lisni i cvjetni pupoljci.

Prepelice najčešće oboljevaju od atipične kuge peradi i kolere. U etiologiji parazitskih oboljenja prepelica značajni su vanjski paraziti (najčešće uši, krpelji i grinje) te crijevni paraziti. Danas je broj prepelica u prirodi u osjetnom padu, a na nekim su mjestima gotovo nestale. Uzrok tome je promjena staništa na mjestima gniježdenja ili njihovo pretvaranje u poljoprivredne površine, kao i uništavanje korova i insekata primjenom različitih biocida te intenzivna primjena umjetnih gnojiva. Uпотреba brojnih insekticida u poljoprivredi uskratili su joj osnovne uslove za opstanak. Zato su rijetke i zato ih se mogu vidjeti u pobrdi i na drugim terenima gdje ne gospodari hemizacija.

Dužina tijela prepelice iznosi 18 cm, rep je dug 3 cm, a raskriljena mjeri 35 cm. Teška je oko 150 g. Prepelica je hrđasto-smeđa sa uzdužnim tamnim i svijetlim prugama, dok je glava odozgo izrazito žučkasto bijela i crno prugasta, a odozdo je svjetlija sa svijetlim ili tamnim bočnim prugama. Tjeme je tamno-smeđe, a sredinom tjemena prolazi žučkasto-bijela pruga. Takva pruga prolazi i ispod očiju. Mužjak ima na podbratku crnu prugu, koja u ženki nedostaje, kao i pruge ispod očiju. Ženka se od mužjaka razlikuje i po tome što je nešto svjetlija. Živi u jednoženstvu i pari se u junu ili čak u julu. U udubljenima na zemlji ženke prave gnijezda od trave u koja polažu 7-17 bjelkastih ili smeđe-žutih jaja s crnim pjegicama. Na jajima leži 17-19 dana. Pilići su potkručni i ostaju u jatru do selidbe. Za njih je karakteristično da u početku uzimaju više hrane životinjskog porijekla (mravlja jaja), a kasnije prevladava biljna hrana. Mladi se veoma brzo osamostaljuju. Prirodni neprijatelji prepelica su dlakavi i pernati grabljivci, najčešće lisica, jazavac, kuna i tvor. Ona je na jelovniku danjih i noćnih grabljivica, ali i vrana i svraka koje ugrožavaju njena jaja i piliće. Ipak najviše prepelica strada prilikom seobe, tj. u dolasku na ljetno i u odlasku na zimsko stanište. Kako veliki dio prepelica leti preko Sredozemnog mora, prilikom naglih promjena vremena mnogo ih strada uslijed pada u more. Značajan gubitak uzrokuje prekomjeran lov mrežama na tlu u Italiji i Africi.

U umjetnom uzgoju najviše se koriste hibridi nastali križanjem ženki japanske prepelice (*Coturnix japonica*) s mužjacima prirodne populacije (*Coturnix coturnix*). Matično jato se slično kao i kod fazana formira od prepelica preostalih nakon lovne sezone. Stavljaju se u žičane kaveze u željenom omjeru spolova. U razdoblju kada želimo pronesak dajemo im kompletnu krmnu smjesu sa 24-26% sirovih bjelančevina. Jaja je potrebno skupljati svaki dan i čuvati na hladnom do stavljanja u inkubator. Vrijeme inkubacije rasplodnih jaja dobivenih od hibridnih prepelica je nešto skraćeno i iznosi 17 dana (15 dana u predvaljeri i dva dana u valjeri), a ne 19-20 dana kao kod prepelice pučpure. Temperatura inkubacije je 38°C u predvaljeri i valjeri, a relativna vlaga 60% u predvaljeri, a 70% u valjeri. Izvaljene mlade prepelice najčešće se stavljaju u zagrijane troetažne žičane baterije s tim da se mora paziti da žičani pod i stranice budu jako malih otvora, jer su prepelice manje od fazana za koje koristimo iste baterije. U jedan sprat baterije možemo staviti od 150 do 200 jedinki. Prvih 10 dana temperatura u baterijama treba iznositi 35°C te se nakon toga postepeno smanjuje. Nakon deset dana držanja u baterijama prepelice se sele u žičane kaveze, a nakon 25 dana u volijere na zemlji. Pomladak se hrani krmnom smjesom starter s 28% sirovih bjelančevina, a nakon 25 dana, želimo li produljiti uzgoj, može se koristiti grover koji koristimo u hranidbi fazana s 24% sirovih bjelančevina. Uzgajamo li prepelice za odstrjel, krmnu smjesu miješamo sa zrnjem žitarica u omjeru 1:1. Spolno sazrijevanje uzgojenih primjeraka postiže se već za 40-45 dana, a za parenje se drže u omjeru 1:4. Masa primjeraka iz umjetnog uzgoja izjednačena je u oba spola i iznosi oko 130 g. U lovišta ih možemo ispuštati na dva načina: 5-6 dana prije lova ili večer prije lova između 22 i 23 sata. Prepelice uzgojene u umjetnom uzgoju izvanredne su za lov, jer lete nisko i veoma brzo, pravolinijski, dobro prezimljuju u volijerama i zadovoljavaju se raznovrsnom hranom. Nedostatak je što se po hladnom vremenu nerado dižu.

JEDNOSTAVAN UZGOJ MLADIH PREPELICA

Pilići prepelica traže visoke temperature, tako da im je nakon izlijezanja potrebno osigurati temperaturu prostora 38-40°C. Kako prepelice rastu tako je potrebno i smanjivati temperaturu. Temperaturu jednostavno regulirati praćenjem ponašanja pilića. Ako im je prevruće, pilići bježe od izvora topline, odnosno ako im je hladno, grupiraju se tamo gdje je najtoplije. Potrebno je osigurati da nema propuha, ali da ipak imaju dovoljno svježeg zraka. Mogu se koristiti velike i duboke kartonske kutije, iznad kojih se postavi obična sijalica od 75 ili 100 W, što ovisi o veličini kutije. Praćenjem ponašanja pilića, sijalica se podiže ili spušta, te se na taj način regulira temperatura. Kad prepelice dobiju perje, a najkasnije s mjesec dana starosti, treba ih prestati grijati, jer inače prerano pronesu. Posljedica preranog pronošenja su sitnija jaja, i znatno kraći vijek nešenja. Za ishranu pilića koristiti gotove smjese za piliće, jer su se pokazale kao jako dobre. Povremeno u smjesu umiješati mljeveni drveni ugljen koji sprječava proljev i druge probavne smetnje.

Najčešće se love pomoću pasa ptičara ili šunjakavaca. Najuspješniji je lov u vrijeme okupljanja pred selidbu u toplije krajeve tj. avgustu ili septembru. Bez dobrog psa prepeličara nemoguće ih je pronaći i podići u gustišu kroz koji se vješto provlače onako sitne i okretne. Pa i neobučeni pas izgleda nemoćan dok mu se živahne ptice podvlače kroz noge i izmiču kao da ne haju za njegovo markiranje. Let prepelica je strjelovit, često savim iznad zemlje i obično kratak. To od lova zahtijeva brze reflekse, sigurno oko i izvježbanost za ovakvu vrstu lova gdje obično nema prilike za drugi hitac. Pas treba pokazivati i donositi odstrijeljene prepelice, jer vrlo često zbog gustog raslinja u kojem one žive lovački plijen ne može pronaći. Obično se prepelica nakon 50 m leta spusti na tlo pa je pas mora ponovno dići, a lovac ponoviti hitac. Prema Pravilniku o načinu upotrebe lovačkog oružja i naboja najmanji dopušteni promjer sačme za lov na prepelice je 1,7-3,5 mm, a najveća dopuštena daljina gađanja je 35 m.

Meso prepelica je veoma ukusno, a jaja su im postala pravi prijeki lijek. O kvalitetu njihovog mesa najbolje govori podatak da su krajem XIX i početkom XX vijeka na evropske trpeze iz Egipta i drugih dijelova Afrike plovili brodovi krcati sa stotinama hiljada ulovljenih prepelica.

Prema Zakonu o lovstvu prepelica spada u lovostajem zaštićenu divljač, a naredbama o vremenu lova zaštićene divljači, najčešće ih je dozvoljeno loviti od početka avgusta do kraja decembra. Prema Operativnom kalendaru aktivnosti u lovištima TK za lovnu 2013./14. godinu, lov na prepelicu je dopušten od 1. 8. do 26. 12. 2013. godine.

Omiljena lovna divljač

Zec

Iako mu duge stražnje noge omogućuju skokove i do 3 m i kretanje brzinom 50-60 km/sat, zec je danas u opasnosti većoj nego ikada. Gladovanje, uznemirivanje, stresovi, hemijska sredstva i bolesti uzrokuju gubitke i smanjuju sposobnost razmnožavanja ove omiljene lovne divljači.

Zec (*Lepus europaeus*) je stanovnik otvorenih predjela. Vid mu je dobro razvijen, bolje uočava kontraste nego boje, odnosno pokretne od nepokretnih objekata. Oči su mu tako postavljene da njima može kontrolirati gotovo pun krug bez pomicanja glave i pratiti kretanje progonitelja koji mu je za petama. Zato se događa da naleti na neki nepokretni predmet, ili da ne opazi nepokretnog, mirnog lovca, dok ga gone psi. Zec ima odličan njuh, a duge mu uši kao radar otkrivaju svaki šum. Osim toga služe mu i za hlađenje krvi u organizmu. Da se sačuva od neprijatelja zec koristi više načina, a jedan od njih je hrđasta dlaka koja se stapa s okolinom, izuzev ako leži u snijegu. Kad zaliježe, uvijek je okrenut nosom prema vjetru i svom tragu, kako bi pravodobno otkrio dolazak neprijatelja. Zato ima

mišljenje da zec spava otvorenih očiju. Prije nego što zauzme logu, ili kada ga progoni neprijatelj, zec pravi skokove u stranu, prolazi nekoliko puta po jednom te istom tragu, a sve s ciljem da prevari neprijatelja. Zec procjenjuje treba li bježati ili ne, a kada je prinuđen to učiniti, ne bježi panično već u određenom pravcu u strogo utvrđenim granicama svoga teritorija, i onda se vraća. To ga često košta glave jer ga iskusni lovci čekaju na tragu bijega. Granice teritorija na kojem živi obilježava mokraćom, a staze kojima se kreće sekretom iz mirisnih žlijezda u usnim kutovima, koji „umivanjem“ nanosi na prednje šape. Mirisna žlijezda koja se nalazi oko čmara, kada zec sjedi ostavlja „pečat“ svoga mirisa i prisutnosti. Prostor u kome zec živi omogućava mu da, uglavnom, uoči svaku opasnost i da je, ako je moguće, izbjegne. On dobro poznaje objekte i stanovnike u svom životnom prostoru. Odrasli zec je privržen svome teritoriju, koji je najčešće veličine 2 km u promjeru, a u nestašici hrane otići će i dalje. Dalje predjele naseljavaju mlađi zečevi. Izlazi tražiti hranu predvečer i noću, a ako ne napuni svoj želudac volumena 350 cm³, onda se nastavlja hraniti i danju, što se događa naročito u vrijeme nedostatka hrane u prirodi. Izbjegava jutarnju rosu i mokro tlo. Ne žedni, jer se hrani sočnom hranom iz koje dobiva dovoljne količine vode. Vodu traži iznimno, u vrijeme velikih suša.

Zec se hrani zeljastim biljkama i pokazuje veliku naklonost kultiviranim biljkama. Jede različite grančice, guli koru drveća i grmlja, jede raznoliko sjemenje i podzemne dijelove biljke koje sam ne kopa. Stručna ispitivanja su pokazala da je odlika njegove ishrane tzv. koprofagija ili cekotrofija, tj. jedenje vlastite izmetine koja izlazi iz slijepoga crijeva. Probavni sustav zeca je karakterističan po dugome slijepom crijevu u kojem se, pod djelovanjem bakterija koje razlažu celulozu, odvija fermentacija i varenje hrane. Produkt toga je meka masa bogata bjelančevinama koju, poslije izlaska iz njegova analnog otvora, zec ponovno jede, pa tako dio hrane dva puta prolazi kroz njegov probavni sustav. To mu omogućava da podmiri potrebe za bjelančevinama, nužnim za izgradnju i održavanje organizma. Uz to, kao rezultat fermentacije izazvane crijevnim bakterijama, hranjiva masa je bogatija vitaminima koji su potrebni zečjem organizmu. U zimskom razdoblju je veći nedostatak hrane pa zečevi prave štete u voćnjacima. Tada ga lakše uočavaju i progone grabežljivci, pa je zima teže razdoblje u životu zeca.

Razmnožavanje počinje u januaru i februaru. Noći obasjane mjesecom su svjedoci „zečjih svatova“, ispunjenih raznovrsnim baletnim figurama, dramatič-

nim borbama, „boksom“, skokovima i gubitcima pramenova dlake, a s vremena na vrijeme i tihim piskanjem. Mislio se da se to mužjaci bore za ženku, ali novija istraživanja su pokazala da se „boksom“ uglavnom bave ženke, štiteći se od suviše nasrtljivih udvarača. Poslije parenja, mužjak traži drugu ženku koja se tjera. Nakon bremenitosti od 42 dana, ženka okoti 1-6, najčešće dva zečića. Prvo leglo je u martu a nekada i ranije, što ovisi o vremenskim prilikama. Za jednu sezonu ženka se koti 3-5 puta. Zečevi su zanimljivi po tome što se ženka može pariti i u vrijeme trajanja bremenitosti, što se naziva superfetacijom. Stručnjaci su davno utvrdili da je oplodjenje jajne stanice moguće ne samo kada se zametci od tekuće bremenitosti nalaze u jednom dijelu dvoroge maternice a drugi je slobodan, nego i kad su oba zauzeta. Ponekad za tu ponovnu bremenitost nije potrebno da se ženka ponovno pari, jer kako je ustanovljeno, spermatozoidi koji su preostali od prethodnog parenja mogu živjeti u maternici 30-ak dana. Poslije koćenja, majka mlade nahrani mlijekom, u kojem je preko 25 % masnoće, pa su podmireni 3-5 dana, a nakon toga hrani ih redovito 2-3 puta dnevno tokom noći. Sišu do tri sedmice, a poslije dojenja majka ih ostavlja same. Dok se ne kreću, zečići ne ostavljaju nikakav miris pa ih grabežljivci teže otkrivaju. Kad se počnu kretati, obično se razilaze, pa se smanjuje mogućnost da se kod slučajnog otkrića jednoga nađu i ostali. Majka je i dalje u blizini i štiti ih od manjih grabežljivaca. Nakon 7-8 dana zečići počinju jesti zelenu hranu, a s tri sedmice se osamostaljuju. Mladi su spolno zreli krajem godine i sljedećeg proljeća sudjeluju u reprodukciji. Od okoćenih zečića mali broj ih doživi zimu, pri čemu veliki uticaj ima klima. U prvom leglu mnogo ih strada od hladnoće i prevelike vlage, koja je u to vrijeme vrlo česta. Stradavaju i od različitih grabežljivaca, te od poljoprivredne mehanizacije. Po nekim istraživanjima, zec može doživjeti 13 godina, ali u našim uvjetima najviše 4-5 godina. Zec ima bezbroj neprijatelja, a najčešći su: lisice, kune, tvorovi, lasice, divlje mačke, psi i mačke skitnice, pa i divlje svinje, te različite dnevne i noćne ptice grabljivice. Naravno, lovi ga i

čovjek, stradava u prometu, a napadaju ga i različite bolesti. Usprkos svemu, uspio se održati, premda je u posljednje vrijeme u velikoj opasnosti. Pokazalo se da se zec nije u stanju adekvatno prilagoditi savremenoj poljoprivredi, posebno hemizaciji i mehanizaciji. Nedostaje mu raznovrsna korovska hrana koju je savremena poljoprivreda uništila. Nestalo je međa i živica, šumaraka, nestali su zakloni s dobrim pregledom okoliša. Gladovanje, uznemirivanje i stresovi, hemijska sredstva (umjetna gnojiva i pesticidi), u „suradnji“ s bolestima, uzrokuju gubitke i smanjuju sposobnost razmnožavanja divljeg zeca.

Ostaje na korisnicima lovišta da se bore i izbore za opstanak zeca kao atraktivne lovne divljači. Čistiti lovišta od štetočina, krivolova i prevelike upotrebe pesticida i drugih štetnih hemijskih sredstava, ostaje trajan zadatak lovaca i lovstva uopće.

Zec se lovi potragom sa psima ptičarima, rjeđe goničima i šunjkavcima. Lov ptičarima je vrlo atraktivan, pa je stoga najčešći na našem području. Može se loviti prigonom, pogonom i rjeđe kružnim lovom. Prema Prema Operativnom kalendaru aktivnosti u lovištima TK za lovnu 2013./14. godinu, zec se lovi u određene dane od oktobra do kraja decembra 2013. godine. Prema Pravilniku o načinu upotrebe lovačkog oružja i naboja, najmanji dopušteni promjer sačme za lov na zeca je 3,0-4,5 mm, a najveća dopuštena daljina gađanja je 50 m.

LANE

Novorođeno lane srne je teško 1,5 kg, nakon jedan mjesec udvostruči, a nakon dva mjeseca učetrvostruči težinu.

DEFORMACIJA ROGOVA

Kod srneće divljači ozlijeđe na nogama i tijelu sa lijeve strane izazivaju deformaciju desnog roga, a ozlijeđe sa desne strane izazivaju deformaciju lijevog roga.

ŽDERAVAC

Žderavac, najkrupniji predstavnik porodice kuna s velikom upornošću progoni plijen da po nekoliko dana, bez hrane i odmora, slijedi trag, prelazeći dnevno 30-40 km.

ČULA

Kod ptica je najbolje razvijeno čulo vida, kod sisara njuh i sluh. Odličan vid ptice koriste i prilikom orijentacije. Naprimjer za povratak u gnijezdo služe se orijentirima: visoko drvo, potok, selo...

RASPOZNAVANJE

Vid kod ptica služi i za međusobno raspoznavanje, ali toj ulozi najviše koristi ritam zvučnih signala, odnosno njihova pjesma u kojoj su najbitnije prve dvije note. Svaka vrsta ima svoju pjesmu, a svaka jedinka ima vlastiti crtež zvučnog signala.

SLUH PTICA

S izuzetkom sova, ptice nemaju vanjsko uho. Slušni aparat im je kratak i umjesto složene građe, kao kod sisara, čini samo jednu malo savijenu cjevčicu. Ipak, mnoge ptice čuju jako dobro.

NOĆNI LOV

Sova odlično vidi ali lovi noću da sama ne bi bila primjećena i jer to čini bešumno zahvaljujući mekanom perju. Pri tome plijen otkriva pomoću sluha primajući neposredne zvukove s gotovo takvom tačnošću kao što se šišmiš služi eholokatorom (odbijenim signalima).

„STOJI“ U VAZDUHU

Vjetroška, naš najmanji soko, toliko brzo maše krilima da izgleda kao da «stoji» u vazduhu kada traži plijen koji može vidjeti i sa rastojanja od 800 km.

MANERVISANJE

Ljestarica ne leti brzo, ali toliko dobro manervise da može da se probije i kroz najgušće spletene krošnje.

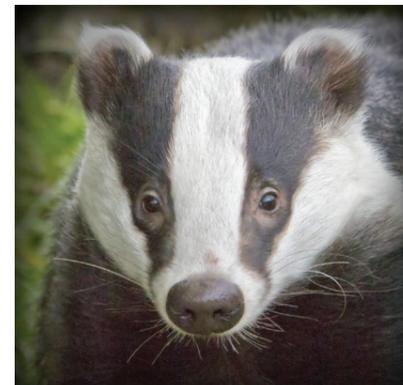
BOJA PERJA

Boja perja kod ptica zavisi o pigmentu sadržanom u samom peru. Plave i ljubičaste tonove uzrokuje intervencija svjetlosti, a bijelo perje potpuno odbijanje svjetlosti.

ŽIVOT ŽIVOTINJA

OBRNUT REDOSLIJED

Neke ptice selice se sele na jug u septembru a neke vrste to čine kasnije, ali je u povratku obrnut redoslijed.

SAVRŠEN RED

U svojoj jazbini jazavac održava savršen red, a sve nečistoće sakuplja na određenim mjestima i zatrpava zemljom. U jazbini provede cijelu zimu, a od proljeća izlazi samo noću i veoma obazrivo.

ZAMEĆE TRAG

Zec zameće trag tako što ne ide pravo prema logi. Oko loge opisuje nepravilni krug i povremeno odskoči u stranu suprotno od smjera prema logi. Napravi nekoliko skokova pa se vraća po vlastitom tragu na mjesto sa kojeg je pošao.

ŠTO VIŠE ŽENKI

Fazani mužjaci se međusobno žestoko bore za teritoriju i što veći broj fazanki.

SPORO MUTIRAJU

Pjesma mladog pijevca velikog tetrijeba gluhana nije sazrila kao kod starijih pijevaca.

LOVNA TERITORIJA

Lovište kune bjelice zauzima površinu prečnika 500 m oko loge ili približno 80 ha. Tu spadaju polja, voćnjaci, šumice, zgrade kao i živice u blizini naseljenog mjesta.

GLAVOM NADOLJE

Kuna bjelica je sposobna da se sa glavom nadolje spušta sa drveća ili bilo čega što ima najmanje uporište za svoje nokte na prednjim nogama, a pomaže se osloncem na zadnje stopalaste blazine.

LISIČJI REP

Lisičji rep koristi kao kormilo kada goni plijen, a pri bijegu joj pomaže jer brzim zamahom repa uklanja naglo promjene pravca i skrene gotovo pod pravim uglom.

PRETRAŽIVAČI

Mrki medvjed i jazavac, kada su u potrazi za hranom, pretraže sve što im se nađe na putu.

JEDU I OTROVNE GLJIVE

Gljive su omiljena hrana divljači, s tim da jedu i one vrste gljiva koje su otrovne za čovjeka.

ZALIHE

Poznato je da vjeverica na više mjesta sprema zalihe hrane i pravi skladišta oraaha, lješnika, žireva... ali ona priprema i gljive za zimu tako što ih nabode na trn ili suhu grančicu visoko nad zemljom.

PRILAGOĐAVANJE

Vraćajući se da žive u vodi životinje su se postepeno prilagodile za tu sredinu: glava i tijelo su dobili aerodinamičan oblik, uši su se smanjile i zatvorile, rep je postao pljosnat a među prstima se pojavila kožica za plivanje.

GRABLJIVICE SELICE

Uobičajeno je da grabljivice sele na jug za svojim plijenom jer da to ne rade ne bi imale dovoljno hrane da prežive zimu.

LOVIŠTA VUKOVA

Vukovi mokraćom obilježavaju svoja lovišta i tu ne smiju loviti drugi vukovi, ali poštuju i neutralne zone unutar lovišta koja svi koriste, kao što su potoci, rijeke i slično.

LISICA SAMOTNICA

Lisice ne žive u parovima niti u čoporima, a više lisica se može vidjeti zajedno samo u vrijeme parenja, od kraja decembra do polovine februara.

KRALJEVSKI

Tokom antartičke zime sve ptičje vrste napuštaju Antarkt, odnosno Južni pol, osim kraljevskog pingvina.

NJUŠE NAJBOLJE

Ovcarski psi imaju 230 miliona ćelija za miris, što im omogućava da mirišu 44 puta bolje od čovjeka.

Sam vrh luksuza

Španske sačmarice Arrieta

Klasične lovačke puške, koje se kvalitetom i vrijednošću mogu mjeriti s najboljim engleskim lovnim sačmaricama

Sačmarice i dvokuglare horizontalnog rasporeda cijevi, koje nose oznaku Arrieta Y Cia, ubrajaju se u klasu Fine Guns oružja, koje se svrstavaju u familiju dragocijenosti, poput umjetničkih slika, skupocijenih satova, dijamanta... Sto starije to su vrednije.

Puške Arrieta imaju H&H mehanizme vatri, najskuplje sisteme spajanja cijevi, kundake i gravuru. Produkcija nije velika i dvadeset zaposlenih vrhunskih puškara, baš kao u vrijeme kada Avelino radio pušku za španskog Kralja Alfonsa. Arrieta puške prodaju se u SAD, Britaniji, Italiji, Nemačkoj... Ni jedna puška nije serijska, već o svakoj odlučuje budući vlasnik, u smislu kalibra, dužine cijevi, čokova, kundaka i nivoa gravure. Čitav tim eksperata pregleda staru orahovinu i Pirineja, Galicije i Andaluzije, kako bi se odabrali odgovarajući primjerci. Kupci Arrieta pušaka mogu biti jedan od 13 ponuđenih modela sačmarica i tri modela dvokuglara. Sve su puške horizontalnog rasporeda cijevi, koje zovemo položare, a Englezi i Amerikanci ih označavaju sa S/S - side by side.

Model 557 može se smatrati za standardni i bazni model ove kuće, a predviđen je za kalibre 12, 16, 20, 28 i 36 (.410). Kalibri 12, 20 i 36 mogu biti sa ležištima dugim 70 ili 76 mm. Cijevi su urađene od vrhunskog Bellota - čelika i obavezno imaju tvrdo hromirano unutrašnjost. Povezivanje cijevi je izvedeno starim i skupim demi blok postupkom, koji Englezi zovu chooper lump. Taj postupak podrazumijeva da se svaka cijev s odgovarajućim dijelom ključeva radi kao jedna cjelina. Slijedi rigorozna kontrola svake cijevi, dijela ključeva i spoljnih elementa, poslije čega se cijevi uzdužnim lotovanjem povezuju u jednu cjelinu. Mala greška u bilo kom dijelu izrade ili spajanja dovodi do odbacivanja obje cijevi u škart. Ovaj postupak primjenjuju samo najbolji proizvođači oružja, dok svi ostali cijevi povezuju u zoni ležišta metka kovanim monoblokom, koji na sebi nosi ključeve. Monoblok postupak je jednostavan, jeftin i daje vrlo mali procenat škarta. Ali, zato ne postoji ni jedna jedina vrhunska Fine Guns puška, kod koje su cijevi povezane monoblok postupkom. Ove cijevi se u jakoj kovanoj čeličnoj baskuli završavaju klasičnim Pardijevim završavajućim mehanizmom. Engleski puškar Purdey je još 1863. patentirao sistem za bravljenje s dva donja ključa. Oni se nalaze jedan iza drugog s donje strane cijevi i u zatvorenom položaju ih blokira dvozuba, horizontalno pokretna ploča. Pločom za završavanje se komanduje preko poluge smještene na vrhu baskule. Literatura ovu polugu definiše kao Vestli-Ričards ili Top Lever polugu. Kod podkundaka Arrieta primjenjuju se najskuplja i najkvalitetnija rješenja. Narekano dugme na prednjem kraju podkundaka je ustvari kraj duge šipke kojom se komanduje bravom koja povezuje podkundak i cijev. Ovaj opet najskuplji mehanizam takođe se vezuje za engleskog puškara Pardija i naziva se Purdey push rod (Pardijeva gurajuća šipka). U tom maniru je urađen i udarni mehanizam ili mehanizam za paljenje vatri - mehanizam vatri.

Najskuplji postojeći mehanizam vatri je onaj kod koga se svi delovi, osim podizača oroza, nalaze montirani na bočnim pločicama. Takav prvi mehanizam je proizvela i patentirala engleska firma Holand i Holand 1883. Od tada se naziva H&H, side lock ili njemački - seitenschloss. Karakterišu ga skupe i na odziv veoma brze V lisnate opruge, meko okidanje, postojanje interseptora - hvatača. Oni hvataju udarce uvek kada krenu ka iglama, osim kada su obarači povučeni do kraja. Ova unutrašnja sigurnost koju pružaju interseptori je dragocjena osobina i osim ruske IZ-27 bokeriće, imaju je isključivo skupe puške. To važi za sve primjenjene sisteme paljenja vatri na Arrieta puškama. H&H mehanizmi se lako skidaju s puške pa se zato mehanizam lako održava, čisti, podmazuje i popravlja. Postoje razni H&H mehanizmi, a na većoj su cijeni oni koji imaju više čivija - osovinica. Arrieta model 557 ima H&H pločice sa šest čivija i to je bazni model. Na gornjoj strani pločice nalazi se poluzica za laku demontažu H&H mehanizma baskule. Standard je da model 557 ima dva obarača, ali se može dobiti i puška s jednim neselektivnim obaračem. Kočnica se nalazi na vratu kundaka i koči sve dijelove koji se mogu neželjeno otpustiti. Dužina cijevi i raspored čokova su detalji koji se unaprijed dogovaraju sa svakim kupcem. Masa puške kalibra 12 iznosi od 3,1 do 3,3 kg. I ovaj osnovni Arrieta model ima ugrađene selektivne ejektore, ali se mogu zamijeniti i klasičnim izvlakačima ukoliko to kupac želi. U svim pristojnim lovovima sramota je iza sebe ostaviti ispaljene čaure i zato mnogi lovci više vole izvlakače od ejektora, jer ne moraju da skupljaju izbačene čaure. Kundak je po pravilu engleski, ali na zahtjev rade i njemački tip kundaka. Nauljeni u dugo polirani orah s Pirineja je detalj koji svojom strukturom privlači pažnju čak i na ovom baznom modelu. Često se Arrieta 557 model radi u paru kao puške bliznakinje, koje razlikuje samo zlatni broj 1 ili 2, na početku nišanske šine. Modele 557, 578 i 570 razlikuje samo završna obrada baskule, nivo gravure i kategorija orahovine. Sve su to puške vrhunskog proizvođača, iako ne s vrha Arrieta ljestvice.

Arrieta model 600 Imperial je direktan nasljednik sačmarice koju je na početku karijere Avelino uradio za španskog kralja Alfonsa XIII. Ova položara radi se u svim kalibrima 12, 16, 20, 28 i 36 (.410) i s istom tehnologijom izrade i povezivanja cijevi. I ovdje cijevi u baskuli bravi Pardijeva brava, ali postoje i jake bočne blende koje dodatno osiguravaju cijevi od horizontalnog pomijeranja. Bočne blende, odlika su njemačkih oružara koji su ih obavezno primjenjivali na Sauerovim i Simsonovim položarima. Udarni H&H mehanizmi na ovom modelu imaju pločice s čak devet čivija - osovinica, što ih po kvalitetu stavlja iznad gore navedenih modela. Imperial 600 ima još jednu odliku, koju rijetko imaju puške, pa čak i one iz redova Fine Guns. Posebno je ta odlika cenjena među damama lovcima i starijom gospodom, a to je osobina lakog otvaranja. Ovaj assisted opening action, sistem lakog otvaranja - preklapanja cijevi, zasniva se na ugradnji specijalne opruge koja ima zadatak da smanji silu potrebnu za pomijeranje u desno Vestli-Ričardsove poluge. Nemoguće je da se puška sama otvori, ali zato poluga klizi lako u stranu, čak i pod nježnim ženskim prstima. Sve naprijed rečeno, uz još skupiji orah i dublju i bogatiju gravuru, važi i za Imperial 600. Divna puška dostojna kraljevskog imena. Sličan je i novi model 601, ali i modeli 801, 802, 803, 871, 873 i 931, razlikuju se samo u nivou luksuza i gravure.

Iz tog svijeta gornje klase treba izdvojiti još dve sačmarice položare

Arrieta model 872 i model 06, koje zadržavaju sve opisane vrhunske osobine, ali pored njih imaju i potpuno zaobljene linije baskule. Ove round body zaobljene puške djeluju nestvarno lijepo. Kao da se radi o igračkama, blagih obliha linija, a ne o ubojitim puškama. Sve ove Arrieta sačmarice mogu se smatrati ostvarenjem sna svakog lovca klasičnog ukusa.

Arrieta dvokuglare položenih cijevi nose oznake Arrieta Express R2, R4 i R5 Safari. U osnovi su to iste puške samo su rađene u tri nivoa luksuza i gravure. Rade se u kalibrima .300H&H Mag, .375 H&H Mag, 9,3x74R, 8x57IRS, .458 Win, Mag, i .470 Nitro Exp. Cijevi su i ovdje urađene od najboljeg Bellot čelika i spojene demi blok postupkom. Pored dva donja široka ključa, dodat je i treći u vidu prizmatičnog ispusta smještenog između cijevi. Ova trostruka brava se naziva Pardi Škot konstrukcija. Baskula je znatno ojačana, jer jaki karabinski kalibri daju znatno veće radne pritiske. Kao i kod sačmarica, igle se mogu demontirati s čela baskule, a postoje i odvodi za gasove u slučaju da igla probije kapsulu. Mehanizam vatri je takođe H&H sa sedam čivija i crticom koja služi kao indikator položaja udarača. Dragoceni hvatači - interseptori nalaze se u svakoj H&H pločici. Ugrađuju se uglavnom ejektori, a na poseban zahtjev izvlakači ispaljenih čaura. Otvoreni V nišan, dnevna i noćna mušica, standardna su oprema ovih dvokuglara. Takođe Arrieta i oprema montažama i optičkim nišanima po želji kupca. Kundaci, duboka, cvjetna arabeska ili bulino gravura su važni detalji koji određuje naručilac puške. Preciznost ovih pušaka nije na nivou lovačkih obrtnočepnih karabina, ali je veoma visoka za standarde dvokuglara.

Iako na svjetskom tržištu postoji mnogo kvalitetnih karabina raznih sistema, dobra dvokuglara prestižnog imena nikada neće izaći iz mode. I uvijek će biti lovaca koji ne žale da izdvoje i desetine hiljada dolara. U samom vrhu te lux ponude se nalaze Arrieta Expres R dvokuglare. Predstavljene su izvanredne, lijepe, kvalitetne i skupe puške proizvedene na adresi Morkaiko 5, 20870 Egoibar - Guipuzcoa - Spain. Tu svega dvadesetak vrhunskih majstora proizvodi Arrieta puške koje će svakoga zadovoljiti u lovu, ali i predstavljati vrijedno dobro.

Sve je počelo još davne 1916, kada je dvadesetogodišnji, tek odškolovani puškar Avelino Arrieta, otvorio u Eibaru radionicu. To je bio izuzetno hrabar potez, jer je Eibar u Baskiji centar proizvodnje oružja cijelog Pirinejskog poluostrva i tu vlada nemilosrdna konkurencija. Tako je bilo i te 1916. a tako je i sada. Avelino Arrieta kreće vrlo ambiciozno, ne s popravkama, dijelovima i izradom jeftinog oružja, već s vrhunskom sačmaricom položarom, ručno rađenom po sopstvenoj konstrukciji. Te njegove prve puške su imale mehanizme vatri na demontažnim bočnim pločicama i jako skupe prva nađe kupca, tako su se i puške Avelina Arriete prodavale čim bi bile završene. U sredini starih i poznatih oružara Eibara, tek stasali momak postao je veoma poznat. Kod njega je naručio pušku i španski Kralj Alfonso XIII. Istu takvu pušku, rađenu za španskog kralja Arrieta Y Cia proizvodi i danas pod imenom 600 Imperial. Kada Avelinu u pomoć pristignu i njegovi sinovi Hoze i Viktor Arrieta, te 1940. otvara manju fabriku oružja pod imenom Avelino Arrieta & Hijos (A. Arrieta i sinovi), takođe u Baskiji, u gradu Elgoibaru. Firma napreduje, mijenja prvo ime u Manufacturas Arrieta, a 1981. dobija današnji naziv Arrieta Y Cia. Danas firmu uspješno vode Avelinovi unuci Huan Karlos i Asier, opredeljeni samo za proizvodnju vrhunskih skupih lovačkih pušaka.

IN MEMORIAM

Čandić Izet (1946. - 2013.)

Smiren, dobroćudan, dobar prijatelj i druželjubitiv lovac, rahmetli Izet Čandić, preselio je na ahiret 9. aprila ove godine. U LD „Jelen“ Gradačac redovno je ispunjavao sve svoje radne i finansijske obaveze. Nikada nije izbjegao akciju na uređenju lovišta, uništavanju predatora, na zaštiti i ishrani divljači. Bio je vrijedan, disciplinovan i cijenjen među kolegama lovcima. Kao takav ostaće u sjećanju svih njegovih prijatelja. Neka mu je veliki rahmet.

LD „Jelen“ Gradačac

Halilović (Ahmet) Mujo (1935.-2013.)

U sedamdesetosmoj godini života redove LD „Spreča“ Kalesija je napustio Mujo Halilović, vrijedni i plemeniti lovac još od 1967. godine. Čitav svoj životni i lovački vijek je uzoran i aktivan član Društva, plemenit čovjek koji je dao veliki doprinos na unapređenju lovstva, drugarstva i lovne etike. Zbog zasluga našeg Muje, proglašen je za počasnog člana 2001. godine. Njegov lik će trajno ostati u našim srcima. Neka mu je vječni rahmet.

LD „Spreča“ Kalesija

Mujkanović Adem (1936.-2013.)

Nakon kraće bolesti preminuo je dugogodišnji član LD „Spreča“ Kalesija, naš cijenjeni Adem Mujkanović. U redove lovaca je stupio 1959., a za svoje plodonosno lovačko pregalštvo proglašen je za počasnog člana 1998. godine. Društvo je zahvalno za sve što je učinio na planu unapređenja lovstva i drugarstva. Neka mu dragi Allah podari Džennet.

LD „Spreča“ Kalesija

Dautović Mevludin (1940.-2013.)

U sedemdesettrećoj godini života redove LD „Teočak“ je zauvijek napustio naš Mevludin. Za vrijeme 43 godine dugog lovačkog vijeka je bio aktivan, disciplinovan i cijenjen među kolegama. Zbog svojih zasluga na unapređivanju lovstva odlikovan je srebrnom značkom i diplomom počasnog člana. Tradiciju lova u porodici uspješno nastavljaju njegovi sinovi i unuci. Neka mu je vječni rahmet!

LD „Teočak“ Teočak

Fotolov
zeća

